

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΑ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΪΟΥ 1995

ΑΡΙΘ. 8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη Παχωμίου όσιου του Μεγάλου. - Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης Εβδομάδος. - Έπισκ. Αχελώου Εύθυμίου, Έκκλησία και ένδυμα. - Ιωάννου Φουντούλη, Απαντήσεις σε λειτουργικές, κανονικές και άλλες απορίες. - π. Αντ. Αλεβιζοπούλου, Οι κυβερνήσεις της Ευρωπαϊκής Ένώσεως μπροστά στο πρόβλημα των αιρέσεων και της παραθοσηκείας. - Άλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Χώροι λευκαί προς θερισμόν. - Αρχιμ. Γεροθέου Βλάχου, Η επικαιρότητα της Όρθοδόξου Παραδόσεως. - Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Η Γερά Μονή του άγιου Νικολάου Καλτεζών. - Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Η Π' Κατήχησις προς φωτιζόμενους του άγιου Κυρίλλου Γεροσολύμων. - Επίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Άθήναι, Γασιού 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ηπείρου 132 - Πέραμα.

Μνήμη Παχωμίου όσιου του Μεγάλου

Την 15η Μαΐου ή Έκκλησία μας τιμά τη μνήμη Παχωμίου όσιου του Μεγάλου, ένώ την επομένη 16η Μαΐου τιμά τη μνήμη του εκ των διαδόχων του Θεοδώρου του ήγιασμένου.

Ό όσιος Παχώμιος, που θεωρείται πατήρ και ιδρυτής του κοινοβιακού μοναχισμού, γεννήθηκε περί τὸ 287 στην περιοχή Spé της Άνω Θηβαΐδος στην Άνω Αίγυπτο ως υιός ειδωλολατρών χωρικών. Μετά την άπόλυσί του εκ των τάξεων του ρωμαϊκού στρατού, μέσα στις όποιες είχε υποστή την επίδραση χριστιανών στρατιωτών, δέχθηκε τὸ άγιο βάπτισμα και άπεφάσισε να άφιερώσει έξ ολοκλήρου την ζωή του στον Θεό. Περί τὸ 308 έγινε έρημίτης και έζησεν όλίγα χρόνια ανάμεσα στους άναχωρητές, που καθωδηγούντο από τον έπιφανή ήσυχαστή Παλαΐμονα (ή Παλάμονα). Άλλ' επειδή δεν τον ήκανοποιούσε ή άναχωρητική ζωή, ή όποία δεν υπέκειτο σε κάποιον κανόνα και στην άμεση και συστηματική έποπτεία προεστώτος, κατέληξε στην άπόφασι να εισαγάγη και προωθήση τον θεσμό του κοινοβίου, που θα κατευθυνόταν από κάποιον ήγούμενο.

Κατά τα έτη 320-325 ό όσιος Παχώμιος ίδρυσε την πρώτη μεγάλη πρότυπη μοναστική - κοινοβιακή κοινότητα στην Ταβεννήσιδα της άνατολικής όχθης του Νείλου, στην όποία κοινότητα, καθώς ήταν έξωπλισμένος με τα χαρίσματα της διακρίσεως και των ευστόχων όραματισμών, έγινε φωτισμένος ήγούμενος και πνευματικός καθωδηγητής. Ό Παχώμιος περιέβαλε μ' ένα τοίχο τα ένδιαιτήματα των μοναχών και έκτισε ναό για την κοινή τους λατρεία. Συνέταξεν επίσης έκτενή Κανονισμό, που διακρινόταν για την όργανωτική του δεοντολογία, την όποία θα έθαύμαζαν και οι σημερινοί φορείς της Κυβερνητικής και των οικονομικοτεχνικών σχεδιασμών. Ό Κανονισμός αυτός επέβαλε τις άρετές της διακρίσεως και της υπακοής στον προϊστάμενο ή στον ήγούμενο και, -κατά τρόπον έξασφαλίζοντα την πειθαρχία, την ένότητα και την άδελφική επικοινωνία-, ρύθμιζε τα ζητήματα του ένδύματος, της τροφής και της τραπέζης, της προσευχής και κοινής λατρείας, της εργασίας και του όλου ήμερησίου προγράμματος της ζωής των μοναχών. Η κοινότης είχε διαιρεθή σε είκοσι τέσσαρες τάξεις, ή καθεμιά από τις όποιες είχε ιδιόν της έπιστάτη.

Παρά την άυστηρότητα των άξιολογικών κριτηρίων και δεοντολογικών άπαιτήσεων του όσιου Παχωμίου και παρά τὸ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α' ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ ΕΣΠΕΡΑΣ
(ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ)

Του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ

6. Ο ΑΠΟΡΡΙΦΘΕΙΣ ΛΙΘΟΣ*

«Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦν-
τες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας»
(Ματθ. κα' 42)

Α'

Ἐκφραστικὴ καὶ παραστατικὴ ἡ εἰκὼν αὐτῆ, ἐκ τῆς βίβλου τῶν Ψαλμῶν (ριζ' 22), τὴν ὁποίαν μᾶς υπέμνησεν ὁ Κύριος διὰ τῆς ἀποφινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἠθέλησε νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ τί φρονοῦν διὰ τὰς διαθέσεις τῶν μὴ Ἰουδαίων ἐναντι τοῦ Μεσσίας. Ἐκεῖνοι δὲ εἶχον στενὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ἰδιαιτέραν, ἀποκλειστικὴν — ὅπως ἐφρανόζοντο — θέσιν τοῦ «περιουσίου» Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἐνώπιον

τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὠμιλοῦσαν καταφρονητικὰ περὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Ὅμως ὁ Χριστὸς τοὺς ἔδωσε νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἄλλοι λαοί, μὴ ἔχοντες τοὺς τίλους καὶ τὰς περγαμινὰς τοῦ «περιουσίου λαοῦ», θὰ ἐλάμβανον καλλιτέραν θέσιν πλησίον Του· διότι θὰ Τὸν ἀπεδέχοντο καὶ θὰ τὸν ἐπίστευον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν σκληροτράχηλον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, ποῦ ἀπελάκτισε τὰ «πρωτοτόκια» καὶ ἀπεμπόλισε τὰ Μεσοσιανικά του προνόμια, μὲ τὴν ἐχθρικὴν καὶ ἐγκληματικὴν στάσιν του πρὸς τὸν «Χριστὸν Κυρίου».

Εἶπε τότε ὁ Κύριος δύο χαρακτηριστικὰς παραβολὰς (περὶ τῶν δύο υἰῶν καὶ περὶ τῶν κακῶν γεωργῶν — Ματθ. κα' 23-44), διὰ τῶν ὁποίων περιέγραψε τὴν ἀρνητικὴν στάσιν τῶν τετιμημένων

γεγονός, ὅτι ὁ ὄσιος ἔκρινε πολλοὺς ἐκ τῶν προσερχομένων ὡς ἀκαταλλήλους γιὰ τὴν μοναστικὴν ζωὴ καὶ συνιστοῦσε σ' αὐτοὺς τὸν ἔγγαμο βίον, τὸ ὄλο συγκρότημα τοῦ μοναστικοῦ του κέντρου ἐγίνε ἀληθῆς μοναχικὴ πολιτεία, διότι εἴλωνε πολλοὺς. Ἔως τὸν θάνατό του ἡ πολιτεία αὐτὴ περιελάμβανε 9 ἀνδρικὰ μοναστήρια, τὰ ὁποῖα, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ διαπρεποῦς βενεδικτίνου Dr Jean Gribomont, ἀριθμοῦσαν 9.000 περίπου μοναχῶν, ὅπως καὶ δύο γυναικεῖα κοινόβια. Οἱ γενικὲς συνάξεις τῆς διευρυνθείσης ἀδελφότητος μεταφέρθηκαν ἀπὸ τὴν Ταβερνήσιδα στὴν περιοχὴ Rebu, ὅπου γιὰ τὴν καλύτερη παρακολούθησιν καὶ τὸν συντονισμό τοῦ ἔργου μετέφεραν τὴν ἔδρα τους ὁ προεστὴς καὶ ὁ γενικὸς οἰκονόμος.

Ὁ ὄσιος Παχώμιος δὲν ἦταν κάτοχος ἐλληνικῆς παιδείας, ἀλλὰ γνώριζε καλῶς τὴν Ἁγία Γραφή, καταπολεμοῦσε τὴς αἱρέσεις καὶ συμπαραστάθηκε στὸν Μ. Ἀθανάσιον. Ἀπέθανε τὸ 346 ἢ 347 ἀπὸ φοβεροῦ λοιμοῦ, ἔνεκα τοῦ ὁποίου ὠδηγήθησαν στὸν θάνατον καὶ πολλὰς δεκάδες μοναχῶν τῶν κοινοβίων. Διάδοχοί του ἠγοούμενοι ἀνεδείχθησαν ὁ ὀρισθεὶς ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Παχώμιον Πετρώνιος, ὁ ὁποῖος μετὰ δύο μῆνες ἀπέθανεν ἀπὸ τὸν ἴδιον λοιμόν, ὁ Ὄρσισιος, ὁ ἠγαπημένος μαθητὴς τοῦ ὁσίου Παχωμίου Θεόδωρος ὁ ἠγιασμένος († 368), ὁ ὁποῖος διακρίθηκε ὡς ἐξαιρετικὸς διδάσκαλος, καὶ στὴ συνέχεια πολλοὶ ἄλλοι.

Ἡ ἀκτινοβολία καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ παραδειγματος τοῦ ὁσίου Παχωμίου τοῦ Μεγάλου εἰς ὀλόκληρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον ὑπῆρξε τεραστία. Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τὸ κοινοβιακὸν σύστημα μεταδόθηκε ταχέως στὴν Συρίαν, στὴν Παλαιστίνην, στὴν Μ. Ἀσίαν καὶ σὲ ἄλλες περιοχὰς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπίσης μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις του καὶ στὴ Δύσιν, ἐφ' ὅσον γενικῶς «ὁ Δυτικὸς Μοναχισμὸς ἀναπτύχθηκε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Μοναχισμοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς» (Εὐαγγ. Θεοδώρου, Σχεδιάγραμμα Φαινομενολογίας τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ Μοναχισμοῦ, Ἀθήναι, 1994, σσ. 14 ἐξ.). Παράδειγμα τῆς συγκεκριμένης ἐπιδράσεως τοῦ ὁσίου Παχωμίου στὴ Δύσιν εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος τὸ 404 μετέφρασε στὴν λατινικὴ γλῶσσαν ἀποσπάσματα καὶ περιλήψεις τοῦ Κανόνος καὶ τῶν Κατηχήσεων τοῦ ὁσίου Παχωμίου, ποὺ εἶχαν διασωθῆ σὲ κοπτικὴ καὶ ἐλληνικὴ γλῶσσα. Τὸ κείμενον τῆς μεταφράσεως αὐτῆς τοῦ ἁγίου Ἰερωνύμου, ὅπως τονίζει ὁ J. Gribomont, ἀσκοῦσε ἐπὶ αἰῶνες μεγάλη ἐπίδρασιν (sein Text war für Jahrhunderte einflussreich). Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐπίδρασις ὅχι μόνον τοῦ Μ. Ἀντωνίου καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁσίου Παχωμίου, στὴ διαμόρφωσιν τοῦ μοναστικοῦ ιδεώδους τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ Τάγματος τῶν Βενεδικτίνων καὶ πατριάρχου τοῦ Δυτικοῦ κοινοβίου ὁσίου Βενεδίκτου τοῦ ἐκ Νουρσίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν θετικὴν πρὸς Αὐτὸν στάσιν τῶν εἰς δευτέραν μοῖραν τεθέντων, εἰς τὰς ἐν λόγῳ παραβολάς. Καὶ ἐπεσφράγισε ταύτας μὲ τὴν κατηγορηματικὴν (προφητικὴν) διακήρυξιν· «λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας».

Τὸ νόημα τῶν προφητικῶν τούτων λόγων εἶναι ὅτι· εἰς τὴν παρὰ Θεοῦ οἰκοδόμησιν τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, οἱ ἐπιλεγέντες ὑπ' Αὐτοῦ οἰκοδόμοι (τ.ἔ. οἱ πνευματικοὶ ἡγήτορες τοῦ «περιουσίου» λαοῦ) ἀπέρριψαν ὡς ἀκατάλληλον καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ χρησιμοποιήσουν ἓνα «λίθον», ὁ ὁποῖος ἦτο πράγματι «ἐκλεκτός, ἔντιμος» δηλ. πολύτιμος. Αὐτὸν ὁμως τὸν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων «ἀποδοκίμασμένον» λίθον (ποῦ ἐσυμβόλιζε τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐν Χριστῷ οἰκονομίαν τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου) ὁ Θεὸς τὸν ἔθεσεν ὡς θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς (τ.ἔ. τῆς «οἰκονομίας» τῆς σωτηρίας, ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ). Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου (κη' 16)· «ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαίον, ἐκλεκτόν, ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταιοχυνθῆ» (Α' Πέτ. β' 6)**.

Ἐπισημαίνεται ἰδιαίτερος ὅτι ὁ «λίθος, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας» (Ψαλμ. ριζ' 22). Πέραν δηλ. τῆς «θεμελιώδους» θέσεως τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ μόνου Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος τοῦ κόσμου [«καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία» (Πράξ. δ' 12)] τονίζεται καὶ ἡ «ἀκρογωνία» θέσις Του, «εἰς κεφαλὴν γωνίας».

Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἀρχαῖος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς (Ὡριγένης) παρατηρεῖ. «Γωνία ἐστὶ συγκρότησις δύο τοίχων, τὸ ἐξ Ἰσραὴλ λῆμμα καὶ τῶν ἐθνῶν τὸ πλήρωμα, καὶ συγκροτῶν ὁ λίθος Χριστός, ἡ ἀλήθεια, τὴν γωνίαν ποιήσας».

Εἰς τὴν γωνίαν δηλ. συναντῶνται καὶ ἐνώνονται δύο κόσμοι, τὸ «λήμμα» τοῦ Ἰσραὴλ καὶ «τῶν ἐθνῶν τὸ πλήρωμα». Ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ διευρύνεται, διὰ νὰ περιλάβῃ καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη. Καὶ συνεκτικὸς κρῖκος ὁ Χριστός, ποῦ εἶναι «ἡ ἀλήθεια». «Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας... ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην». Ὁ Χριστὸς ἐνώνει ὅλα τὰ ἔθνη εἰς μίαν οἰκογένειαν· «εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον». Μᾶς ἀγκαλιάζει ὅλους «διὰ τοῦ σταυροῦ». Καὶ δι' αὐτοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι «ἐρχομεν τὴν προσαγωγὴν πρὸς τὸν Πατέρα» μὲ τὴν μεσιτείαν τοῦ Μονογενοῦς Του Υἱοῦ (Ἐφεσ. β'

14-18). Ὅλοι ἐνωμένοι εἰς ἓνα σῶμα, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ κεφαλὴν τὸν Χριστόν, σωζόμεθα «δι' αὐτοῦ».

Μάρτυς καὶ πάλιν τῆς ἀρχαιοπαραδότου ταύτης πίστεως τῆς Ἐκκλησίας ὁ αὐτὸς ἐκκλησ. συγγραφεὺς (Ὡριγένης) λέγει· «Οὗτος ἀληθῶς (ὁ Χριστὸς) ἐγένετο ὡς κεφαλὴ Ἐκκλησίας εἰς κεφαλὴν γωνίας, ἐνῶν καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάγων τὰς δύο διαθήκας». Ἐνας ἠνωμένος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κόσμος τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, μὲ κεφαλὴν τὸν Χριστόν, συναντῶνται ἐν τῇ βασιλείᾳ Του, διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

Κατόπιν τῆς σωτηριώδους αὐτῆς σχέσεως ποῦ μᾶς συνδέει μὲ τὸν Νυμφίον Χριστόν, καλούμεθα ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι συνήλθομεν εἰς προσκύνησιν Αὐτοῦ σήμερον, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰς ἐπομένας ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, θὰ παρακολουθήσωμεν τὰ Ἄχραντα Πάθη Του, νὰ θέσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὸ ἐρώτημα· κατὰ πόσον ἔχομεν βάλει εἰς τὴν ζωὴν μας τὸν Χριστόν ὡς ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς θεμελιώσεως τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν ἐπιδιώξεων μας, ὥστε νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς «τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. γ' 11). «Καὶ πᾶν ὅτι ἂν ποιῆτε (προσθέτει ὁ θεὸς Ἀπόστολος), ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ» (αὐτόθι 17).

Πρώτιστα δὲ καὶ μάλιστα διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ σωτηρίαν μας «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός» (Α' Κορ. γ' 11).

Εἰς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς μας ὁ Χριστός. Ἐνθρονισμένος εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν μας ὁ Νυμφίος Χριστός. Πρώτος εἰς τὴν ἀγάπην μας καὶ τὴν ὑπακοήν μας. Ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεός μας, ὁ ὑπερῦμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

* Ὁμιλία εἰς δύο συνεχείας.

** Παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ ἔχει οὕτως· «Ἴδου ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελεῖ ἐκλεκτόν ἀκρογωνιαίον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταιοχυνθῆ».

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

Ἡ ἐφημερίδα τῆς Ἐκκλησίας

Ἐνημερῶνει ὑπεύθυνα γιὰ τὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16η κάθε μήνα.

6. ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΕΝΔΥΜΑ

Του Θεοφ. 'Επισκόπου 'Αχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν υἰοθέτησε καὶ δὲν καθιέρωσε ποτὲ εἰδικὴ ἐνδυμασία γιὰ τὰ μέλη της. Χριστιανικὴ «μόδα» δὲν ὑπάρχει. Εἰδικὴ ἐνδυμασία εἶχαν καθιερώσει γιὰ τὴν ομάδα τους οἱ Φαρισαῖοι, ἢ ὁποῖα καὶ εἶχε προκαλέσει τὴν αὐστηρότατη κριτικὴ καὶ ἀποδοκιμασία τοῦ Κυρίου (Ματθ. στ' 1, κγ' 5,28). Ὁ ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος δὲν φοροῦσε εἰδικὴ ἐνδυμασία, διαφορετικὴ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁ Εὐαγγελιστὴς μάλιστα Ἰωάννης κάνει λόγο γιὰ τὸν χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἦταν «ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὄλου» (ιβ' 23) καὶ τὸν ὁποῖο προφανῶς εἶχε ὑφάνει στὸν ἀργαλιό της ἢ Παναγία Μητέρα του!

Οἱ Ἀπόστολοι, διασώζοντας ἀσφαλῶς τὴ διδαχὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, δὲν καθιέρωσαν εἰδικὸ θρησκευτικὸ ἐνδυμα γιὰ τοὺς πιστοὺς, παρὰ μόνο ἀρκέστηκαν σὲ συμβουλὲς ἠθικῆς φύσεως, γιὰ μιὰ εὐπρεπῆ, σεμνὴ καὶ ἀσκανδάλιστη παρὰσταση καὶ συμπεριφορὰ τῶν χριστιανῶν καί, εἰδικότερα, τῶν χριστιανῶν γυναικῶν (βλ. Ἰακ. β' 2-4, ε' 2, Α' Πέτρ. γ' 2-4). Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, μόνον, ἀναφερόμενος σὲ ζητήματα λατρείας, γράφει ὅτι οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς εἶχαν «συνήθειαν» οἱ γυναῖκες νὰ προσεύχονται καλυμμένες. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἐπιβάλλει σὲ ὅλες τῆς Ἐκκλησίες τοῦ κόσμου (βλ. καὶ Α' Κορ. ια' 13-16)¹.

Γιὰ τοὺς κληρικούς, βεβαίως, καθιερώθηκε σιγὰ-σιγὰ μιὰ εἰδικὴ ἐνδυμασία, τόσο γιὰ καθημερινὴ χρῆση (τὰ ράσα) ὅσο καὶ γιὰ τὴ θεία λατρεία (τὰ λειτουργικὰ ἄμφια). Γιὰ τὴν ἱερατικὴ ἐνδυμασία ἔχομε ἀσχοληθεῖ σὲ ἄλλη σειρὰ ἀρθρῶν². Γιὰ τὰ λειτουργικὰ ἄμφια θὰ μιλήσουμε στὸ ἐπόμενο ἀρθρο.

Ἡ Ἐκκλησία, ἐξάλλου, δὲν ἔχει ἀσχοληθεῖ σοβαρὰ μὲ τὸ ἐνδυματολογικὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἐνδυματολογικὴ ἐπανάσταση ἐκδηλώνεται μὲ ἀνεπίσημο συνήθως τρόπο, μὲ προσωπικὴ πρωτοβουλία τῶν λειτουργῶν της καὶ σὲ ἐνοριακὸ κυρίως ἐπίπεδο. Δύο εἶναι τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ χρησιμοποιοῦν, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ σχετικὰ προβλήματα.

α) **Οἱ ἀπαγορευτικὲς πινακίδες:** Ἐξω ἀπὸ κάθε ναό, στὸν πρόναο ἢ καὶ στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ, ἀναρτῶνται συνήθως πινακίδες ποὺ ἀπαγορεύουν νὰ εἰσέρχονται στοὺς ναοὺς ἄτομα μὴ εὐπρεπῶς ντυμένα. Τὸ ἴδιο μέτρο ἐφαρμόζεται καὶ σὲ ἄλλους ἱεροὺς χώρους, προσκυνήματα, μονῆς κ.λπ.

Τὸ μέτρο αὐτὸ ἀποτελεῖ πρόχειρη καὶ εὐκόλη λύση τοῦ προβλήματος καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ ἀποτελε-

σματικὸ. Ἡ τύχη, ἄλλωστε, τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῶν πινακίδων εἶναι γνωστὴ³. Τὸ σταθεροποιημένο μῆνυμα σιγὰ-σιγὰ συνηθίζεται καὶ χάνει τὴν ἀποτελεσματικότητά του. Τὰ μόνυμα καὶ στερεότυπα συνθήματα μοιάζουν μὲ τὰ φάρμακα, τῶν ὁποίων ἔχει λήξει ἢ ἡμερομηνία ἀνάλωσής τους...

Ἡ χρῆση τῶν πινακίδων μπορεῖ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικότερη, ὅταν τὸ μῆνυμά τους ἀνανεώνεται κατὰ διαστήματα, π.χ. κάθε ἐβδομάδα, ἰδίως τὴν ἀνοιξὴ καὶ τὸ καλοκαίρι. Ἐνα καινούριο κάθε φορὰ μῆνυμα, διατυπωμένο μὲ ὠραῖο καὶ πρωτότυπο τρόπο, προκαλεῖ πάντοτε ἰδιαίτερη ἐντύπωση⁴.

Ἰδιαίτερη, ἐπίσης, σημασία ἔχει καὶ ἡ **αισθητικὴ** τῶν πινακίδων. Μιὰ προχειρογραμμένη καὶ κακόγουστη πινακίδα δὲν πρόκειται νὰ ἔχει καμιά ἰδιαίτερη ἐπίδραση. Ἡ προχειρότητα καὶ ἡ ἔλλειψη σοβαρότητος ποὺ τὴ χαρακτηρίζουν, κάνει αὐτοὺς, στοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται, νὰ τὴν ἀντιμετωπίζουν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Μιὰ ὅμως καλαισθητὴ πινακίδα μὲ ἕνα προσεγμένο περιεχόμενο προκαλεῖ ὅπωςδήποτε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἄλλου⁵.

Βασικὴ, τέλος, σημασία ἔχει τὸ **περιεχόμενο** τοῦ μηνύματος τῆς πινακίδας καί, εἰδικότερα, ἡ διατύπωσή του. Τὸ περιεχόμενο τῶν πινακίδων ποὺ τοποθετοῦνται στὶς εἰσόδους τῶν ἱερῶν χώρων εἶναι συνήθως διατυπωμένο ἀρνητικὰ καὶ ἀπαγορευτικὰ: «Μὴν εἰσέρχεσθε στὸ ναὸ ἀπρεπῶς ἐνδεδυμένοι» κ.λπ. Ἡ διατύπωση τοῦ μηνύματος αὐτοῦ εἶναι λαθεμένη, καταρχὴν, διότι ὁ ἀρνητικὸς τρόπος, ἢ ἀπαγόρευση, προκαλεῖ πάντοτε τὴν ἀντίδραση, ἰδίως στὴ σημερινὴ ἐποχῆ, ποὺ τὸ γενικὸ σύνθημα τῶν ἀνθρώπων εἶναι: «ἀπαγορεύεται τὸ ἀπαγορεύεται!» Ἐπειτα, τὸ «ἀπρεπῶς» εἶναι γενικὴ καὶ ἀόριστη ἔκφραση. Τὸ ἴδιο ἐνδυμα ὁ ἕνας τὸ κρίνει ἀπρεπὲς καὶ ἀνάρμοστο, ἐνῶ ἕνας ἄλλος τὸ θεωρεῖ σεμνὸ καὶ καθὼς πρέπει, ὑπὸ τὴν ἐπίδραση, μάλιστα, τῆς ἐνδυματολογικῆς ἀνοχῆς τῆς ἐποχῆς μας, γιὰ τὴν ὁποῖα μιλήσαμε σὲ προηγούμενο ἀρθρο μας.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ καλύτερος τρόπος διατύπωσης ἐνός συνθήματος ἢ μιᾶς ἰδέας εἶναι ὁ **θετικὸς**, ἢ θέση καὶ ὄχι ἢ ἀρνηση. Στὴν περίπτωση ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ, ἢ διατύπωση τῆς πινακίδος θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ὡς ἑξῆς: «ΕΙΣΕΡΧΕΣΘΕ ΣΤΟ ΝΑΟ ΜΕ ΣΕΜΝΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ. Ο ΘΕΟΣ ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ!»

β) **Οἱ συστάσεις τῆς τελευταίας στιγμῆς:** Μερικοὶ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας συνηθίζουν, νὰ κάνουν ἐνδυματολογικὲς συστάσεις ἢ καὶ νὰ ἐκτοξεύουν σχετικὲς ἀπειλές, κατὰ τὴ διάρκειά της θείας Λειτουργίας

καὶ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ὑπάρχουν μάλιστα περιπτώσεις πού τις συστάσεις αὐτὲς καὶ τις ἀπειλὲς ὁ λειτουργὸς τις ἀπευθύνει σὲ **συγκεκριμένο πρόσωπο**, ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη ἢ ἀπὸ τὸν ἱερὸν Ἄμβωνα!

Δὲν ὑπάρχει χειρότερη μέθοδος ἀπὸ αὐτή. Βεβαίως, ὁ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἱερεὺς, ὁ ἱεροκήρυξ θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ στὰ ἐνδυματολογικὰ προβλήματα. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ τὴν τελευταία στιγμή, μὲ ἀπειλητικὸς μάλιστα τόνους. Ἐὰν ὁ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας θεωρεῖ σοβαρὸ τὸ ἐνδυματολογικὸ πρόβλημα, τότε πρέπει μὲ τὴν ἴδια σοβαρότητα νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ αὐτό. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι σὲ τακτὰ διαστήματα, θὰ κάνει **εἰδικὲς ὁμιλίες** (συστάσεις, κηρύγματα), θὰ ἐκδίδει **εἰδικὰ ἐντυπα** κ.λπ., ὅπου θὰ ἀναφέρεται διεξοδικὰ στὸ ἐνδυματολογικὸ θέμα. Ἦδη τὰ ἄρθρα τῆς σειρᾶς αὐτῆς δίνουν ἀφορμὲς γιὰ τὸ θεματολόγιο τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν.

γ) **Συστηματικὴ ἀγωγή τοῦ ποιμνίου**: Πρέπει νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸ ἀπὸ ὅλους, ὅτι τὸ ἐνδυματολογικὸ πρόβλημα δὲν λύνεται μὲ πρόχειρες ἀπειλὲς καὶ φοβέρες. Ἡ ἐνδυματολογικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως καὶ ἄλλα θέματα συμπεριφορᾶς, εἶναι ζήτημα μιᾶς μακρᾶς καὶ συνεχοῦς ἀγωγῆς τοῦ ποιμνίου. Ἡ γενικὴ συμπεριφορὰ ἐνὸς προσώπου δὲν διορθώνεται μὲ τὴν ἐφάπαξ καὶ κατὰ μέτωπον ἀντιμετώπιση τῶν διαφόρων ἐλλείψεων καὶ ἐλαττωμάτων του, ἀλλὰ μὲ μιὰ δλοκληρωμένη, ἐπίμονη καὶ κοπιαστικὴ ἀγωγή. Ἡ ἐπέμβαση, ἄλλωστε, σὲ θέματα ἐνδυμασίας τοῦ ἄλλου, ὅταν γίνεται μὲ βίαιο τρόπο, προκαλεῖ τὴν ἀντίδρασή του, τὴν θεωρεῖ μάλιστα καὶ ὑβριστικὴ, ὡς ἐπέμβαση δηλαδὴ στὴν προσωπικὴ του ζωὴ⁶. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ μικρὸ ἀκόμη παιδί, προκειμένου νὰ κάνει ὁποιαδήποτε ἐπιλογή στὸν τρόπο τῆς ἐνδυμασίας του, πρέπει νὰ διδάσκειται καὶ νὰ πείθεται.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοί, ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς μόδιστους καὶ νὰ ὑποδεικνύουν στοὺς πιστοὺς τί ἐνδυμα θὰ φορέσουν καὶ πῶς θὰ τὸ φορέσουν. Οἱ διάφοροι *maitres* τῆς μόδας κόβουν καὶ ράβουν τὰ ἐνδύματα τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τοὺς πιὸ ἀπίθανους τρόπους, διότι δὲν δίνουν καμιὰ ἰδιαίτερη σημασία, ὅπως εἶπαμε. Οἱ ὑποδείξεις ὅμως τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας σὲ ἐνδυματολογικὰ θέματα δὲν πρέπει νὰ ἀναφέρονται στὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἐνδυμάτων, ἀλλὰ νὰ βοηθοῦν οὐσιαστικὰ τοὺς πιστοὺς νὰ κατανοήσουν τὴν πολὺπλευρὴ σημασία τοῦ ἐνδύματος.

δ) **Ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια**: Ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ πιὸ ἀποτελεσματικὸ μέσο γιὰ τὴν ἐνδυματολογικὴ του συμπεριφορὰ. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἓνα «κάστρο» πού δὲν πέφτει μὲ ἐξωτερικὲς ἐπιθέσεις καὶ προσβολές, ἀλλὰ μὲ ἐσωτερικὲς, ἐπαναστατικὲς διεργασίες. Πολλοὶ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, τὸν πόλεμο γιὰ τὴν ἐνδυματολογικὴ συμπεριφορὰ τῶν χριστιανῶν τὸν ἐντοπίζουν

συνήθως στὸν «ποδόγυρο» τῶν γυναικειῶν φορεμάτων. Πρόκειται περὶ λαθεμένης τακτικῆς. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀπευθύνεται στὸ βάθος τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ ἀναφέρεται στὰ οὐσιαστικὰ προβλήματα του. Ὁ ρόλος τοῦ συνεχιστοῦ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ εἶναι νὰ συγκινήσει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσει στὴ μετάνοια καὶ τὴ μυστηριακὴ ζωὴ. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος παραδώσει στὸν Χριστὸ τὸ «κάστρο» τῆς ὑπαρξῆς του, τότε μόνος του καὶ χωρὶς πολλοὺς κόπους καὶ προσπάθειες τρίτων, θὰ ρυθμίσει καὶ τὴν ἐνδυματολογικὴ συμπεριφορὰ του. Βιβλικὸ παράδειγμα, ὁ δαμονισμένος τῶν Γαδαρηνῶν, ὁ ὁποῖος «ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο». Ὅταν ὅμως ὁ Κύριος ἀντιμετώπισε τὸ οὐσιαστικὸ πρόβλημα τῆς ὑπαρξῆς του, τὴ δαμονοληψία, τότε ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κάθισε «παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἱματισμένος καὶ σωφρονῶν» (Λουκ. ἡ' 26,39). Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου τόσο ἡ ἐσωτερικὴ (μετάνοια) ὅσο καὶ ἡ ἐξωτερικὴ (ἐνδυμασία) εἶναι πάντα καρπὸς μακροχρόνιας καὶ συστηματικῆς πνευματικῆς καλλιέργειας.

1. Κατὰ διάρκεια Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ «Συνδέσμου» Ὁρθοδόξων Νεολαίων στὸ Λίβανο καὶ σὲ θεία Λειτουργία πού ἔγινε στὴ Βηρυττῶ, οἱ γυναῖκες πού ἀνῆκαν στὸ Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας, ἀραβικῆς καταγωγῆς, φοροῦσαν ὅλες μανδήλια, ὄχι ὅμως καὶ οἱ γυναῖκες τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀλύπη τῶν γυναικῶν κατὰ τὴ θεία λατρεία εἶναι καθαρὰ παράδοση τῆς Ἀνατολῆς, πού δὲν καθιερώθηκε γιὰ ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες.

2. Βλ. στὴ μελέτη μας, **Θέματα ποιμαντικῆς δεοντολογίας**, Ἀθήνα 1992.

3. Παλαιότερα, στοὺς δημόσιους χώρους καὶ στὰ μέσα μεταφορᾶς (τράμ, λεωφορεῖα, τραίνα κ.λπ.), ἐποπθετοῦντο διάφορες ἀπαγορευτικὲς πινακίδες, ὅπως π.χ. ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΠΤΥΕΙΝ, ΜΗ ΒΛΑΣΦΗΜΕΙΤΕ ΤΑ ΘΕΙΑ κ.λπ. Οἱ πινακίδες αὐτὲς καταργήθηκαν, διότι δὲν ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα.

4. Σύγχρονο παράδειγμα οἱ ἀφίσσες καί, εἰδικότερα, οἱ γιγαντοαφίσσες τῶν δρόμων, τῶν ὁποίων τὰ συνεχῶς ἀνανεύμενα μηνύματα ἐπιρροᾶζουν βαθύτατα τὸ εὖρος κοινῶ. Τὸ ἴδιο ἐπίσης ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ τηλεοπτικὰ ἐμπορικὰ διαφημιστικὰ μηνύματα (commercial spots). Ὅσα προβάλλονται μόνιμος τὰ ἴδια χάνουν τὴν ἀποτελεσματικότητά τους. Ὅσα ὅμως ἀνανεώνονται, ἐπιτυγχάνουν ἀπόλυτα τὸ διαφημιστικὸ τους σκοπὸ.

5. Κατὰ τὴν διάρκειά τῆς Κατοχῆς, σημαντικό ρόλο στὴν ἀντίσταση κατὰ τῶν κατακτητῶν, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐνίσχυση τοῦ φρονήματος τοῦ δοκιμαζόμενου λαοῦ μας ἔπαιξαν τὰ **συνήματα τῶν τοίχων** πού ἔγραφαν συνήθως οἱ νέοι. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ἔφηβοι τότε, συμμετείχαμε στὶς πρώτες χριστιανικὲς ομάδες νέων. Μιὰ ἀπὸ τὶς δραστηριότητές μας ἦταν νὰ φιλοτεχνοῦμε ὠραίες, καλλιτεχνικὲς πινακίδες, μεγάλου μεγέθους (πανὰ) καὶ νὰ τὶς ἀναρτοῦμε σὲ κεντρικὰ σημεῖα τῆς πόλης μας. Τὶς ἀνανεώναμε **κάθε ἑβδομάδα**. Οἱ χειροποίητες ἐκεῖνες πινακίδες ἔκαναν ἰδιαίτερη ἐντύπωση καὶ ἦταν μιὰ πρώτη ἀπόπειρα ποιμαντικῆς ἀξιοποίησης τῆς ἀφίσσας, πού ἀκόμη καὶ σήμερα δὲν ἔχει ἐπαρκῶς ἀξιολογηθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

6. Ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἐφημέριοι καί, γενικά, οἱ γονεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀσκοῦν βία στὰ παιδιά τους γιὰ θέματα ἐνδυμασίας. Ἡ βία καὶ ἡ ἐπίθεση προκαλοῦν τὴν ἄμυνα καὶ τὴν ἀντεπίθεση τῶν παιδιῶν. Ἡ ἐνδυματολογικὴ συμπεριφορὰ τῶν παιδιῶν πρέπει νὰ εἶναι θέμα ἐγκαιρῆς καὶ προσεκτικῆς ἀγωγῆς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Για τὰ ἐγκώμια γράφηκαν ἀρκετὰ ἀπὸ διαφόρους λογίους μελετητὲς καὶ ὑποστηρίχθηκαν μὲ πάθος ἐν πολλοῖς ἀντίθετες θέσεις, χωρὶς οὐσιαστικὰ νὰ λυθοῦν τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα ἱστοριοφιλολογικὰ προβλήματα ποὺ συνδέονται μ' αὐτά. Καί τὸ χειρότερο, βάσει προκατασκευασμένων θεωριῶν καὶ χωρὶς ἀπαραίτητη κριτικὴ ὑπόδομή ἢ μὲ ὑποτυπώδη ἔρευνα στὰ χειρόγραφα, ἔγιναν κριτικὲς γραμματικὲς, συντακτικὲς καὶ μετρικὲς διορθώσεις, μεταθέσεις καὶ παραλείψεις, ποὺ ἔδωσαν μὲν γενικὰ ἕνα ἀνεκτὸ κείμενο ἀπὸ πρακτικῆς πλευρᾶς, ἀλλὰ περιέπλεξαν τὸ ἐξ ἀρχῆς ταραγμένο κείμενό τους.

Συγκεκριμένα πολλὰ τροπάρια τῆς β' στάσεως κυρίως, ἀλλὰ λιγότερο τῆς α' καὶ γ', δὲν συμφωνοῦν μὲ τὸν εἰρμό τους καὶ ἔχουν πλεονάζουσες ἢ ἑλλειπτεῖς συλλαβὲς καὶ παρατονισμοὺς. Αὐτὰ ὅλα οἱ διορθωτὲς ἔσπευσαν νὰ τὰ τακτοποιήσουν, παρὰ τὴ γνώμη ἄλλων ὅτι οἱ διαφορὲς ἦταν ἠθελημένες καὶ ὀφειλόταν σὲ «ἀλλαγμάτα» στὸν τρόπο τῆς ψαλμωδίας τοῦ μέτρου, τοῦ μέλους καὶ τοῦ ρυθμοῦ. Ἔτσι ὁμως τὰ 187 τροπάρια τονισμένα σὲ τρεῖς εἰρμούς καὶ ψαλλόμενα συνεχῶς χωρὶς τὶς τομὲς τῶν στίχων τοῦ ἀμώμου, κατάντησαν τὴν ψαλμωδία τους «μονότονο» καὶ «ἐκνευριστικὴ». Οἱ κρίσεις αὐτὲς προέρχονται ἀπὸ γραφίδα μητροπολίτου, τοῦ πρώην Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, λογιστάτου καὶ μορφωμένου ἀνδρός. Εἶναι ἴσως ὑπερβολικὲς, ἀλλ' ὄχι τελείως ἄδικες, ἂν μάλιστα ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον ψάλλονται, τὸ μῆκος τῆς ἀκολουθίας, ἢ προσέλευση πολλοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἀναμονὴ τῆς ἐπικειμένης λιτανείας. Ὁ λόγος αὐτὸς ἐξ ἄλλου προκάλεσε καὶ τὶς μειώσεις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τροπαρίων στὰ ἔντυπα καὶ στὴν πράξη.

Οἱ αὐθαιρεσίες αὐτὲς θὰ ἔλειπαν ἂν ἐπισημῶς καθοριζόταν ἕνας λογικότερος καὶ πρακτικότερος ἀριθμὸς τροπαρίων καὶ δὲν ἔμενε ἡ ἐπιλογὴ καὶ ὁ ἀριθμὸς τους στὴν κρίση τῶν ψαλτῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν χορωδιῶν. Οἱ ὀρθὲς τομὲς εἶναι ἀσφαλῶς ὀδυνηρὲς, ἀλλὰ εἶναι προτιμότερο νὰ γίνουν κάποτε αὐτὲς μὲ ὑπεύθυνο τρόπο, παρὰ νὰ ἀφήνονται ὅλα τὰ τροπάρια, γὰρ νὰ μὴ θιγῆι ἡ παράδοση, καὶ στὴν πράξη νὰ ἐνθαρρύνονται οἱ κάθε εἴδους αὐθαιρετεῖς, καμιά φορὰ καὶ τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης, ἄκριτες ἐπιλογές. Εἶναι, νομίζω, προτιμότερο νὰ ψαλοῦν λίγα τροπάρια μὲ τοὺς στίχους τοῦ ἀμώμου, στὸ φυσικὸ δηλαδὴ καὶ λειτουργικὸ τους πλαίσιο, παρὰ πολλὰ ἀσύνδετα καὶ μονότονα. Τὰ ὑπόλοιπα, σωστὰ καὶ πάλι διοργανωμέ-

να καὶ προγραμματισμένα, ἃς ψάλλονται κατὰ τὶς στάσεις τῆς λιτανείας, ὅπως καὶ τώρα πολλὲς φορὲς τυχαῖα καὶ ἀπρογραμματίιστα γίνεται.

Θὰ τολμοῦσα μιὰ πρόταση, χωρὶς νὰ εἶμαι αἰσιόδοξος γιὰ τὴν ἐκβασὴ τῆς, ποὺ θὰ διέσωζε καὶ τὰ ἐγκώμια καὶ προπαντὸς τὸ ἀμελημένο μὲ ἑλαφρὰ τὴ συνείδηση ἀρχαῖο καὶ βασικὸ στοιχεῖο τῆς ἐπιταφίου ἀκολουθίας, τὸν ἄμωμο:

1. Μισὴ ὥρα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀκολουθίας νὰ διαβάζεται ὁ ἄμωμος, ἐντεταγμένος σ' ἕνα λειτουργικὸ πλαίσιο («Εὐλογητός...», τρισάγιο κ.λπ. καὶ ἀπόλυση στὸ τέλος). Ἔτσι μὲ ἕνα εὐπρεπὴ τρόπο θὰ καλυπτόταν ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀκαταστασία ποὺ συνήθως δημιουργεῖ ἢ πρὸ τῆς ὥρας τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀκολουθίας προσέλευση πολλῶν πιστῶν καὶ ἡ προσκύνηση τοῦ ἐπιταφίου, καὶ ἐπὶ πλέον θὰ διεσώζετο ἡ ψαλμωδία τοῦ ἀμώμου, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάκαθεν πράξη.

2. Τῶν ἐγκωμίων νὰ προτάσσεται ὁ στίχος τοῦ ἀμώμου ποὺ ἔχει ἐπιλεγῆι γιὰ τὴ νεκρώσιμο ἀκολουθία χωρὶς ἐννοεῖται τὸ ἐφύμνιο «Ἀλληλοῦῖα», «Ἐλέησόν με, Κύριε» καὶ «Ἀλληλοῦῖα». Ἔτσι γιὰ κάθε στάση θὰ ψάλλονται ἕξι ἐγκώμια, ποὺ μὲ τὰ δύο τοῦ «Δόξα... Καὶ νῦν...» καὶ τὴν ἐπανάληψη τοῦ πρώτου γίνονται ἐννέα, δηλαδὴ συνολικὰ 27, ἀριθμὸς οὔτε πολὺ μεγάλος, ἀλλ' οὔτε καὶ μικρός. Ἔτσι ὄχι μόνον διατηρεῖται ὁ σύνδεσμος ἀμώμου καὶ ἐγκωμίων, ἀλλὰ καὶ ἔντονα προβάλλεται ὁ νεκρώσιμος χαρακτήρας τῆς ἀκολουθίας μὲ τὸν ἐμφανέστατο παραλληλισμὸ τῆς μὲ τὴν κοινὴ νεκρώσιμο, κατὰ τὴν ἀρχικὴ πρόθεση τῶν πατέρων καὶ τῶν τυπικῶν. Ἡ παρεμβολὴ τοῦ στίχου ἐξ ἄλλου θὰ διέκοπτε τὴ μονοτονία τῆς συνεχῆς ψαλμωδίας τῶν τροπαρίων.

3. Τέλος τὰ ἐγκώμια, ὅσα δὲν ἔχουν ψαλεῖ κατὰ τὴν ἀκολουθία, νὰ ψάλλονται κατὰ τὴ λιτανεία, πρᾶγμα ποὺ θὰ διέσωζε καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἐπαπειλουμένη σήμερα φθορὰ.

Μιὰ καὶ ὁ λόγος γιὰ τὰ ἐγκώμια καὶ γιὰ τὶς ἱστοριοφιλολογικὲς καὶ λειτουργικὲς περιπέτειές τους καὶ τὶς ἀντιδικίες ποὺ προκλήθηκαν γι' αὐτά, ἃς σημειωθεῖ ὅτι οἱ λαοφιλεῖς αὐτοὶ ὕμνοι ἀπαντοῦν σὲ χειρόγραφα ἤδη ἀπὸ τὸν ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνα. Δὲν εἶναι παλαιότερα (ὑποστηρίχθηκε ὅτι ἀνάγονται στὸν Η' αἰῶνα), ἀλλ' οὔτε καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας (ὅπως ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ ἄλλους). Δὲν εἶναι ἔργα τοῦ ἴδιου ποιητοῦ, οὔτε γράφηκαν ὅλα τὴν ἴδια ἐποχὴ, γι' αὐτὸ καὶ ἡ χειρόγραφη παράδοσή τους εἶναι ἀρκετὰ συγκεχυμένη.

Ἡ ψαλμωδία τους δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὰ ἀρ-

Οι κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας

3. Ὁμόσπονδες Χῶρες*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλοσ.

Τόσο ἡ SPD ὅσο καὶ ἡ CDU δὲν περιορίσθηκαν στὶς ἐρωτήσεις πρὸς τὴν κυβέρνηση, ἀλλὰ προχώρησαν καὶ σὲ προτάσεις.

Ἡ SPD πρότεινε νὰ ἐνισχυθεῖ ὁ Σύλλογος Πρωτοβουλίας Γονέων ΑΒΙ (Aktion Bildungsinformation) ἐπαρκῶς ἀπὸ τὸν προϋπολογισμό τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν «γιά τὴ συμβουλευτικὴ του ἐργασία καὶ τὴν προσφορὰ συμπαράστασης σὲ πολίτες ποὺ ὀδηγήθηκαν σὲ καταστάσεις ἀνάγκης, ἐξαιτίας σεμιναρίων καὶ δραστηριοτήτων τῆς ὁργανώσεως σαηεντόλτς, σὲ περίπτωση δικαστικῶν ἀγῶνων, ὥστε νὰ κατοχυρωθεῖ αὐτὴ ἡ βασικὴ φροντίδα στὰ πλαίσια τῆς προστασίας τῶν καταναλωτῶν». Παρόμοια πρόταση ἔκανε καὶ ἡ CDU. Εἰδικώτερα ἡ SPD πρότεινε:

1. «Οἱ ἀνακριτικὲς ἀρχὲς νὰ συγκεντρῶνουν συστηματικὰ, νὰ ἀξιολογοῦν καὶ νὰ μεταδίδουν γνώσεις γιά δραστηριότητες καὶ μεθόδους τῶν ὁργανώσεων τῆς σαηεντόλτς καὶ νὰ ἐκμεταλλεύονται τὸ κάθε τι γιά νὰ προστατεύσουν τοὺς πολίτες ἀπὸ βλάβες καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν προστασία τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων».

2. «Νὰ τεθεῖ στὴ διάθεση τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπιμελητηρίου ἐνημερωτικὸ ὑλικὸ καὶ νὰ ληφθοῦν κατάλληλα μέτρα γιά νὰ προστατευθοῦν οἱ

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 135 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

ἐταιρεῖες καὶ οἱ ἐπιχειρήσεις ἀπὸ διάβρωση, ιδιαίτερα μέσω τῶν προσφορῶν ἐκπαίδευσης διοικητικοῦ προσωπικοῦ ἀπὸ μέρους ὁργανώσεων τῆς σαηεντόλτς».

3. «Τὰ ὑπουργεῖα, στὴν περιοχὴ εὐθύνης τῶν ὁποίων ἀποκοῦν ιδιαίτερη σπουδαιότητα οἱ δραστηριότητες τῶν ὁργανώσεων τῆς σαηεντόλτς, ὅπως τὰ ὑπουργεῖα Πολιτισμοῦ, Δικαιοσύνης, Ἐσωτερικῶν, Οἰκονομικῶν, νὰ συνεργάζονται μεταξύ τους τακτικὰ καὶ στενά».

4. «Ἡ Κεντρικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ γιά τὴν παρακολούθηση τῶν ὀνομαζομένων αἰρέσεων τῆς νεότητος, νὰ ὁργανωθεῖ καὶ νὰ ἔχει ἀρμοδιότητα γιά ὅλα τὰ ἐπίπεδα προβλημάτων, ὥστε νὰ καταφεύγουν ἐκεῖ οἱ πολίτες ποὺ ζητοῦν συμβουλὴ γιά συμπαράσταση καὶ νὰ ἐξοπλισθεῖ μὲ τὸ ἀπαιτούμενο ἐξειδικευμένο προσωπικόν».

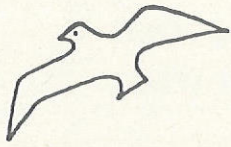
5. Μὲ μιὰ συνεχόμενη δημόσια δραστηριότητα νὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἡ ἐνίσχυση τῶν ὁργανώσεων τῆς σαηεντόλτς, μεταξύ ἄλλων καὶ ἀπὸ ὄργανα τοῦ τύπου, τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης καὶ ἀπὸ ὁργανισμούς, ἢ ὁποῖα ὀφείλονται συχνὰ σὲ ἄγνοια καὶ ἐπιπολαιότητα (ἢ ἐργασία καὶ οἱ ἐκθέσεις δραστηριότητος τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας γιά τὴν παρακολούθηση τῶν ὀνομαζομένων αἰρέσεων τῆς νεότητος στὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ Ἀθλητισμοῦ ἀποτελοῦν καλὴ βάση)».

6. «Νὰ διατεθοῦν ἄμεσα τὰ ἀπαραίτητα μέσα γιά τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῆς σχεδιαζομένης ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, γιά τὶς ψυχικὲς συνέπειες τῆς ἔνταξης σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ὀνομαζόμενες αἰρέσεις τῆς νεότητος, συνεπῶς καὶ στὶς ὁργανώσεις τῆς σαηεντόλτς».

7. Κατὰ τὴν SPD ἡ κυβέρνηση πρέπει νὰ ἀναπτύξει πρωτοβουλία, μὲ σκοπὸ, «ὅλες οἱ ὀμόσπονδες χῶρες νὰ ἐξασφαλίσουν στενὴ καὶ μὴ γραφειοκρατικῆς μορφῆς συνεργασία σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ δραστηριότητα, μεθόδους καὶ ἐξελίξεις τῶν ὁργανώσεων τῆς σαηεντόλτς καὶ ἄλλων ὀνομαζομένων αἰρέσεων τῆς νεότητος» μὲ μιὰ ὁμάδα ἐργασίας ἀπὸ ἐντεταλμένους ἐκπροσώπους τῶν ὀμόσπονδων χωρῶν καὶ ἀπὸ ἓναν ἐντεταλμένο τῆς Ὁμοσπονδίας, νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἓνα συντονισμένο πρόγραμμα σὲ ὀμοσπονδιακὸ ἐπίπεδο, γιά τὴ διαφώτιση καὶ τὴν προστασία τῶν πολιτῶν ἐναντι πνευματικῶν - ψυχικῶν, κοινωνικῶν, ἐμπορικῶν καὶ οἰκονομικῶν βλαβῶν μέσω αὐτῶν τῶν ὁργανώσεων».

(Συνεχίζεται)

χαῖα τυπικά, ἀπαντᾷ ὅμως στὰ νεότερα καὶ φαίνεται πὺς σταδιακὰ ἐπικράτησε. Στὰ χειρόγραφα ὀνομάζονται συνηθέστερα «μεγαλυνάρια», προφανῶς ἀπὸ τὰ πρῶτα ποὺ εἶχαν εἰσαχθεῖ («Μεγαλύνομέν σε, ζωοδότα Χριστέ...») καὶ ποὺ ἀρχικὰ ἐπαναλαμβάνονταν σὲ κάθε στίχο τοῦ ἀμώμου. Ὁ νεότερος ὅμως ὀρος «ἐγκώμια» δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἀδόκιμος, ὅπως ὑποστηρίχθηκε, ἀλλὰ μᾶλλον χρησιμοποιήθηκε γιά νὰ διακριθοῦν ἀπὸ τὰ ὀμώνυμα μεγαλυνάρια τῆς θ' ὠδῆς τῶν κανόνων. Παρόμοια μεγαλυνάρια ἢ ἐγκώμια ἀπαντοῦν στὰ χειρόγραφα καὶ στὰ ἔντυπα γιά τὴ Θεοτόκο, τὸν Πρόδρομο καὶ ἄλλους ἁγίους, συντεθημένα κατὰ μίμηση τῶν ἐγκωμίων τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὅσο γιά τὶς διορθωτικὲς παρεμβάσεις ἢ γιά τὶς ὑμνολογικὲς μελέτες ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτὰ θὰ μπορούσαν νὰ μνημονευσθοῦν τοῦ Νικοδήμου Νεοκλέους (1906), ποὺ Παγκρατίου Βατοπαιδινοῦ (1920), τοῦ Ἐμμανουὴλ Παντελάκη (1936), τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου (1938), τοῦ Ἐμμανουὴλ Φαρλέκα καὶ ἄλλων.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Χῶραι λευκαὶ πρὸς θερισμόν

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἡ ἀρχὴ τοῦ μεταθετοῦ

Στὴ ζωὴ συμβαίνουν παράξενα πράγματα. Ἰσχύουν παράδοξες ἀρχές. Μία ἀπὸ τὶς ἀρχές αὐτὲς εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ μεταθετοῦ. Ὅχι ὑπὸ τὴ συνήθη τῆς ἔννοια, γιὰ παράδειγμα τὸ μεταθετὸν τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἢ μὲ τὴν ἔννοια τῆς μεταθέσεως ἐνὸς προβλήματος πρὸς ἐπίλυση στὸ μέλλον. Τὸ παράδοξο στὴ χρῆση τοῦ ὄρου ἐγκτεται κυρίως στὸ γεγονός τῆς μεταθέσεως κάποιου ἀπὸ τὴ θέση τοῦ ὑποκειμένου σ' αὐτὴν τοῦ ἀντικειμένου ἢ τῆς ἀμοιβαίας μεταθέσεως δύο ὑποκειμένων. Τοῦ νέου στὴ θέση τοῦ γέροντος, τοῦ γέροντος στὴ θέση τοῦ νεωτέρου. «Ἐκεὶ πού εἶσαι ἡμουνᾶ' ἐδῶ πού εἶμαι θά ῥθεις».

Σὲ περασμένο μας ἄρθρο¹ μιλήσαμε γιὰ τοὺς φοιτητὲς πού εἰσήχθησαν στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τὸ 1954 ὑπακούοντας στὸ κάλεσμα γιὰ «χωράφια πού ἀσπροκοποῦν ἀπὸ τὰ στάχνα τὰ ὄριμα, ἔτοιμα κιάλας γιὰ τὸ θερισμὸ» (Ἰωάννου δ' 35). Ἡ ἀποστολὴ ἦταν ὑψηλὴ καὶ φρόντισαν στὰ σαράντα χρόνια πού πέρασαν ἀπὸ τότε ν' ἀνταπεξέλθουν ὅσο μπορούσαν καλλίτερα. Ἄν αὐτοὶ βρῖσκονταν στὴ θέση τοῦ θεριστῆ τότε, οἱ ἴδιοι σήμερᾶ εἶναι στάχνα ὄριμα, ἔτοιμα γιὰ τὸ θερισμὸ. Στὰ χρόνια αὐτὰ πού ὑπηρετήσαν κοντὰ στοὺς νέους ἀπέκτησαν πολὺτιμὴ ἐμπειρία πού θά ἔπρεπε νὰ τὴν καταθέσουν, γιατί ἡ μαρτυρία τους αὐτῇ θά εἶναι σημαντικὴ βοήθεια γιὰ τοὺς νεωτέρους συναδέλφους τους.

Ὁ καθένας μας ὁμως δὲν παίρνει τὴν πρωτοβουλία γιὰ τέτοιου εἴδους καταθέσεις. Εἶναι φορὲς μάλιστα πού δὲν θεωρεῖ σημαντικὴ αὐτὴ του τὴν προσφορά. Τὸ πολὺ πολὺ νὰ τὴ μεταφέρει σὲ πολὺ κοντινοὺς του φίλους. Χρειάζεται κάποιο ἐρέθισμα, κάποια κίνηση ἢ ὁποία θά τὸν πείσει ὅτι αὐτὸ πού ἔκανε ἔχει σημασία καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὅχι μόνο τὰ θετικὰ ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρνητικὰ σημεῖα μπορούν νὰ ἀποβοῦν ἄξια προσοχῆς ἔστω καὶ πρὸς ἀποφυγὴν.

Κυρίως ὁμως τὰ θετικὰ, καὶ ὅλοι ἔχουμε θετι-

κὰ σημεῖα νὰ ὑποδειξομε στὴ μακρὰ σταδιοδρομία μας.

Ἡ χρησιμοποίησις τῆς λέξεως δηλώνει ἤδη τὴν ἀγωνιστικὴ τῆς σημασία ἀνεξάρτητα ἀπὸ νίκες, ἀπὸ λάφυρα· δείχνει κυρίως τὸ ἀγωνιστικὸ φρόνημα. Μόνον πού αὐτὸς ὁ ἀγώνας μπορεῖ ν' ἀφήνει μιὰ πίκρα στὸ τέλος, μιὰ πικρὴ γεύσις κι ὅλοι μας μπορεῖ νὰ ταυτιστοῦμε μὲ τοὺς στίχους ἐνὸς ποιήματος πού ὁ δημιουργὸς του —συμφοιτητῆς μας— τὸ ἐπέγραψε Ἀνώνυμο². Καὶ ὁμως ὁ καθένας μας θά μπορούσε νὰ βρεῖ τὸν ἑαυτό του στοὺς στίχους του, ἐπώνυμος ὁ ἴδιος καὶ στρατιώτης ἀγνωστος συγχρόνως.

*Μαζὶ κινήσαμε πολλοί,
χαθήκαμε πολλοί,
μείναμε πολλοί,
γιὰ νὰ προχωρήσομε.*

*Πεινάσαμε, πονέσαμε, διψάσαμε,
γιὰ τὴ νίκη.*

*Σκύψαμε βαθιὰ
νὰ γλυτώσομε ἀπ' τὶς σφαίρες.*

*Γεμίσαμε λάσπη στὰ χαντάκια
γιὰ νὰ σωθοῦμε.*

Ζήσαμε.

Καὶ τώρα πεθαίνουμε.

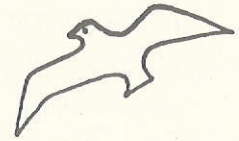
*Νικητὲς ἢ νικημένοι,
τί σημασία ἔχει;*

Ἄν οἱ στίχοι διαζωγραφοῦν καταστάσεις πού ζοῦμε καὶ περνοῦμε ὅλοι μας ἐγγράφονται τελικὰ στὴ μελέτῃ θανάτου πού κάθε χριστιανός, καὶ ὁ Θεολόγος ἰδιαίτερα, καλεῖται νὰ κάμει. Μέσα του ἐν τούτοις ἔχει τὴ διαβεβαίωσις ὅτι ὁ καλῶν πρὸς θερισμόν εἶναι ὁ ἴδιος πού μᾶς λέγει «καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἶμι» «μὴ φοβοῦ» (Ἀποκάλυψη α' 17-18). Στὴν περίπτωσις ὁμως αὐτῇ, τί μπορεῖ νὰ σημαίνει νικητὲς ἢ νικημένοι;

Ἄμοιβαία κεφάλαια

Σημασία ἔχει νὰ κάνουμε ἕναν ἀπολογισμὸ

Σε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

πού να είναι χρήσιμος και για τους άλλους. Σκεφθήκαμε λοιπόν να προτείνουμε σήμερα ένα μικρό *όδηγητικό μίτο* που θα βοηθήσει τους συναδέλφους να προχωρήσουν στην έξαγωγή κάποιων χρήσιμων συμπερασμάτων απ' αυτή τη μακρά εμπειρία τους για όλους μας και να μπορέσουν στη συνέχεια να μάς τα μεταδώσουν. 'Ο *μίτος* αυτός προτείνεται σε δύο μορφές ερωτηματολογίου: Α' και Β'.

Η *πρώτη (Α')*, με έπτά ερωτήματα που επιδέχονται κλειστές απαντήσεις, αναφέρεται στη *σημασία της Θεολογίας*, στο *έργο* του Θεολόγου σήμερα και στην *εικόνα* που αναμένει ο κόσμος και οι νέοι από τον Θεολόγο. Στη συνέχεια επιδιώκεται κριτική για το *έπιπεδο* των σύγχρονων βιβλίων του μαθήματος των Θρησκευτικών και αναφορά στα τυχόν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους. 'Ακολούθως ερωτάται για την *έκταση της συνεργασίας* ένορίας και σχολείου και για *δραστηριότητες - πρωτοβουλίες* του Θεολόγου στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο.

Η *δεύτερη (Β')* μορφή περιλαμβάνει πέντε *άνοικτων απαντήσεων* ερωτήσεις του τύπου *ένος όδηγού συνέντευξης*, που ο ίδιος ο Θεολόγος καθηγητής μπορεί να «πάρει» από τον έαυτό του ή να «δώσει» σε κάποιον άλλο. 'Εδώ έχει την ευχέρεια να απαντήσει *έκτενέστερα* και να *έξαγάγει* από τους θησαυρούς του καινά και παλαιά. 'Επιδιώκεται να μάς καταστήσει γνωστές τις *στάσεις* του και τις *διδασκτικές μεθόδους* του όταν ξεκίνησε και πώς κατέληξε τις *δυσκολίες* του και πώς τις ξεπέρασε τις *δυσκολίες* των σύγχρονων Θεολόγων και πώς νομίζει ότι θα τις ξεπεράσουν *προτάσεις* για τη βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών. Τέλος τους ζητείται να περιγράψουν *ένα χαρακτηριστικό περιστατικό* από την πλούσια παιδαγωγική τους πείρα.

'Όπως καταλαβαίνετε, οι απαντήσεις δεν αφορούν μόνο τους συναδέλφους και τις συναδέλφους της τάξεως του 1954. Τόσο οι ερωτήσεις όσο και οι απαντήσεις αφορούν όλους μας και σκοπεύουν να μάς ευαισθητοποιήσουν στον τρόπο που γίνεται ένα τόσο σημαντικό μάθημα και πού θα μπορούσε πράγματι να καλύψει ζωτικές ανάγκες της νέας γενιάς.

'Εδώ είναι απαραίτητη ή συνεργασία Θεολόγων καθηγητών και Ποιμένων — που σ' ένα μεγάλ-

λο ποσοστό έχουν τη διπλή ιδιότητα — και γι' αυτό πιστεύουμε ότι θα βρει ευμενή απήχηση ή πρωτοβουλία μας να *έξεταστεί* το ζήτημα αυτό από τις στήλες του περιοδικού. 'Αλλωστε προσπάθειά μας είναι ή σύσφιγξη των δεσμών και ή ενεργοποίηση των δυνάμεων της 'Εκκλησίας *έπ' αγαθώ* του συνόλου πληθυσμού και ιδιαίτερα των νέων σχολικής ηλικίας³.

'Από τη θέση αυτή θέλω να *εύχαριστήσω* τον παλαιό μου φοιτητή και συνάδελφο τώρα στη Μέση 'Εκπαίδευση κ. Στέφανο Κουμαρόπουλο που συνεργάστηκε στην *έκπόνηση* των 'Ερωτηματολογίων στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών του σπουδών στη Θεολ. Σχολή του Παν/μίου Θεσσαλονίκης.

Για όσους *έκ των κ.κ.* συναδέλφων θα ήθελαν να *στείλουν* συμπληρωμένα τα ερωτηματολόγια μπορούν να τα *άπευθύνουν* προς τόν:

'Αν. Καθηγητή Α. Μ. Σταυρόπουλο
Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου 'Αθηνών
Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας
Τομέα Χριστιανικής Λατρείας, 'Αγωγής και Διαποιμάνσεως
15702 ΑΝΩ ΙΛΙΣΙΑ (Τηλ. 77.94.752 ή 77.79.926).

'Εάν ο χώρος δεν *έπαρκει*, μπορούν να *χρησιμοποιήσουν* συμπληρωματικά λευκά φύλλα, στα όποια θα *καταγράφουν* τις πληροφορίες τους από τη μία *μόνον όψη*, αφού προτάξουν τη μορφή του 'Ερωτηματολογίου Α' ή Β' και τον *άριθμο* της αντίστοιχης ερωτήσεως. Θα ήταν καλό να μη *παράλείψουν* *όνοματεπώνυμο*, *διεύθυνση* και *τηλέφωνο* καθώς και το *διάστημα* που *ύπηρετούν* ή *ύπηρετήσαν* στη Μέση 'Εκπαίδευση ως Θεολόγοι Καθηγητές ή Καθηγήτριες.

Δεχθείτε τις *θερμές* μας *εύχαριστίες* *έκ των προτέρων*. Χριστός 'Ανάστη!

1. Σαράντα χρόνια μετά, «'Ο 'Εφημέριος» 15 Φεβρουαρίου 1995, σ. 56-58.

2. Κώστας Ευαγγέλου - Ρόκος, *Της ζωής και του θανάτου (1967-1988)*, Α', 'Αθήνα 1989, σ. 149. Τη συλλογή την *άφιερώνει*: *Στους νέους*.

3. Βλ. εισήγησή μου στο Παγκρήτιο Θεολογικό Συνέδριο, Ρέθυμνο 1-3 Νοεμβρίου 1990, Ποιμαντική *έργασία* και *συνεργασία* με νέους σχολικής ηλικίας. Τα *πρακτικά* του Συνεδρίου με τίτλο *'Εκκλησία και σχολική νεότητα: Ποιμαντική διακονία - Παιδεία - Προοπτικές*, *έκδόθηκαν* από τις 'Εκδ. «Τέριτος», Κατερίνη 1992. 'Η εισήγηση δημοσιεύτηκε και στο περ. «Κοινωνία», τεύχος 'Ιαν. - Μαρτίου 1992, σ. 69-77.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α'*

1. Θεολογία για σάς σήμαινε και σημαίνει:
 Ύεραποστολή Ύπιστήμη-γνώση Ύπάγγελμα Διέξοδο στις προσωπικές σας ανάζητήσεις Κοινωνική προσφορά Κάτι άλλο
 Τί άκριβώς;
2. Κατά τη γνώμη σας ποιό πρέπει να είναι το πρώτιστο έργο του Θεολόγου σήμερα;
 Πνευματικός όδηγός Κατηχητής Κοινων. μεταρρυθμιστής Καθηγητής-φορέας γνώσεων Θρησκευιολόγος Διανοούμενος-Φιλόσοφος
 Κάτι άλλο; Ποιό άκριβώς;.....
3. Πώς κρίνετε το επίπεδο των σύγχρονων βιβλίων των Θρησκευτικών; Πολύ καλό Ύκανοποιητικό Μέτριο Χαμηλό Δέν έχετε άποψη
4. Σε ποιούς τομείς νομίζετε ότι ύπερτερούν και σε ποιούς ύστερούν τα σύγχρονα βιβλία των Θρησκευτικών; (Σημειώστε με + ή - ανάλογα)
 Στο βιβλικό περιεχόμενο Στο ιστορικό περιεχόμενο Στη μετάδοση βιωμάτων
 Στο δογματικό περιεχόμενο Στη δεκτικότητα (γλώσσα, όρολογία) Στην εικονογράφηση Σε κάποια άλλα σημεία
 Ποιά;.....
5. Πώς νομίζετε ότι περιμένει ό κόσμος και ιδιαίτερα οί νέοι το Θεολόγο σήμερα;
 Ύκονυχρονισμένο Παραδοσιακό και Προοδευτικό μαζί Συντηρητικό Ύπεικική Αύστηρδ Διαλεκτικό-ανοιχτό
 Ύπόλυτο-Δογματικό Βιβλικό-Πατερικό Μέν σφαιρική κατάρτιση
 Πώς άλλιώς;
6. Ποιά νομίζετε ότι πρέπει να είναι σήμερα ή συνεργασία Ύνορίας (Έκκλησίας) - Θεολό-

- γου (Σχολείου); Πολύ στενή Ύρκετά στενή Εύκαιριακή
7. Μέν ποιές από τις παρακάτω δραστηριότητες - πρωτοβουλίες θα έπρεπε να άσχολείται ό Θεολόγος Καθηγητής και μέ ποιές όχι; (Σημειώσατε με + ή - ανάλογα)
 Κατηχητικά Κηρύγματα Ύντιαιρετικά μαθήματα Συμμετοχή σε Ύκκλησιαστικές κινήσεις και Ύοργανώσεις Συνεργασία μέ Μοναστικές άδελφότητες Κύκλους μελέτης ΎΑγίας Γραφής Συνεργασία στο Ύνοριακό έργο Θρησκευτικές ραδιοφωνικές έκπομπές Προσφορά σε άθλητικά σωματεία Συμμετοχή σε Ύκπολιτιστικούς Σύλλόγους Ύνταξη σε Οικόλογικά κινήματα Ύντιναρκατικό άγώνα Ειρηνιστικά κινήματα Ύγώνα κατά του ΑΙΔ Προσφορά σε Ύδρύματα Στράτευση σε Κόμματα Άλλες δραστηριότητες
 Ποιές;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Β'

(Ύοδηγός Συνέντευξης)

1. α) Μέν ποιά παιδαγωγική στάση, διδακτική μέθοδο άπέναντι στους μαθητές ξεκινήσατε;
 β) Στα τελευταία χρόνια της διδακτικής σας θητείας σε ποιά στάση και μέθοδο καταλήξατε;
2. α) Ποιές ήταν οί δικές σας δυσκολίες κατά τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών;
 β) Πώς τις ξεπεράσατε;
3. α) Ποιές πιστεύετε πως είναι οί μεγαλύτερες δυσκολίες των σύγχρονων Θεολόγων;
 β) Τί θα τους συμβουλευάτε;
4. Τί θα είχατε να προτείνετε σήμερα για την βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών;
5. Παρακαλούμε, από την πλούσια παιδαγωγική σας πείρα, να μάς περιγράψετε ένα χαρακτηριστικό περιστατικό.

* Παρακαλούμε σημειώσατε μέ (+) την άπάντηση της έπιλογής σας.

Ἡ ἐπικαιρότητα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως*

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. **ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΒΛΑΧΟΥ**

Ἱεροκήρυκος καὶ Δ/ντοῦ Νεότητος Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν

Μέσα στὴν Ἐκκλησία ὁ νέος μπορεῖ νὰ βρῆ τὸν ἀληθινὸ μυστικισμό, πού δὲν τὸν ἀπομονώνει ἀπὸ τὸν κοινωνικὸ χώρο, ἀλλὰ τὸν καθιστᾷ πιὸ κοινωνικὸ ἄνθρωπο. Ὁ τρόπος ἐπιστροφῆς τοῦ νοῦ στὴν καρδιὰ ἀπὸ τὴν περιπλάνησή του διὰ τῶν αἰσθήσεων στὸν ἐξωτερικὸ χώρο, ἢ ἀνακάλυψη τοῦ πυρῆνος τῆς ὑπάρξεως, πού εἶναι ἡ καρδιά, ἢ νοερὰ προσευχὴ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸν Θεὸ τοῦ ἀναπτύσσει ὄχι μόνον πραγματικὸ ἔρωτα, ἀλλὰ τὸν κάνει ἀληθινὰ κοινωνικὸ ἄνθρωπο. Στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ Ἐκκλησία ἡ νηπτικότητα συνδέεται στενὰ μετὰ τὴν κοινωνικότητα, ἢ μυστικὴ ζωὴ μετὰ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ, ἢ ἀποφατικότητα μετὰ τὴν καταφατικότητα. Γιατί, ὅταν ξεχωρισθῇ ὁ νοῦς ἀπὸ τὴν λογικὴ, τότε μπορεῖ παράλληλα νὰ λειτουργοῦν τόσο ὁ νοῦς ὅσο καὶ ἡ λογικὴ, ἀφοῦ ὁ νοῦς θὰ ἔχη ἐμπειρία τοῦ Θεοῦ, θὰ αἰσθάνεται, δηλαδὴ, τὴν ἐσωτερικὴ ὑπαρξιακὴ γαλήνη καὶ ἡ λογικὴ θὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ γεγονότα τοῦ περιβάλλοντος. Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο ὁ ἄνθρωπος γίνεται ναὸς τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὅταν ὁ νοῦς πού βρίσκεται στὴν καρδιά, δὲν ταρασσεται ἀπὸ τοὺς ἀπροσοδοκίτους πειρασμοὺς πού ἔρχονται ἀπὸ ἔξω.

Καὶ τὸ τρίτο σημεῖο πού φανερῶνει τὴν ἀναζήτησι ἀπὸ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο τῆς ζωῆς πέρα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, εἶναι ἡ ἐσχατολογία. Ὑπάρχει σήμερα μιὰ περιέργεια γιὰ τὸ τί ὑπάρχει πέρα ἀπὸ τὸν θάνατο. Λέγονται καὶ γράφονται πολλὰ γιὰ τὴν ζωὴ μετὰ τὸν θάνατο. Γενικά, ὁ ἄνθρωπος ἐνδιαφέρεται πολὺ γιὰ τὸ μέλλον του, πρὸ καὶ μετὰ τὸν θάνατο. Ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν παρούσα ζωὴ, πού τὴν θεωρεῖ πολὺ σκληρῆ, ἀναζητᾷ τὴν εὐτυχία στὸ μέλλον καὶ γι' αὐτὸ ψάχνει νὰ βρεῖ τὰ στοιχεῖα πού τὸ συγκροτοῦν.

Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ πρέπει νὰ δοῦμε τὴν καταφυγὴν τοῦ στὴν μαγεία, στοὺς μάγους, τοὺς ἀστρολόγους, τὰ μέντιουμ κ.λπ. Ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ πληροφορηθῇ ποιά εἶναι ἡ ἐξέλιξι τῆς ζωῆς του, πού βρίσκονται οἱ πρόγονοί του, τί θὰ γίνῃ μετὰ τὸν ἴδιο μετὰ τὸν θάνατο. Καί,

βέβαια, μετὰ τὴν ἀναζήτησι αὐτὴ περιπλέκεται στὰ δίχτυα τοῦ Σατανᾶ, ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει νὰ γίνῃ διδάσκαλός του, μετὰ φοβερὲς συνέπειες. Ἀφοῦ λατρεύει τὸν Σατανᾶ, γίνεται ὑποχείριό του καὶ καταλήγει σὲ ἐγκληματικὲς πράξεις, σὲ ἀντικοινωνικὲς ἐνέργειες καὶ τελικὰ στὴν ἴδια του τὴν καταστροφὴ.

Ὅταν ὁ νέος ζῆ μέσα στὴν Ἐκκλησία τότε συμφιλώνεται μετὰ τὸ παρόν, πού δὲν τοῦ φαίνεται σκληρό. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος λαμβάνῃ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ εἰρηνεύει ἐσωτερικά, ζῆ τὸν λεγόμενο «συμπεπυκνωμένο χρόνο», ἀφοῦ τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος (οἱ καρποὶ τῆς ἐναθροπήσεως τοῦ Χριστοῦ) καὶ τὰ γεγονότα τοῦ μέλλοντος τὰ βιώνει στὴν παρούσα ζωὴ. Δὲν διακατέχεται ἀπὸ τὴν σκληρότητα τοῦ παρόντος, δὲν φοβάται ἀπὸ τὸ ἄγνωστο τοῦ μέλλοντος. Ἐπειδὴ δὲν ἔχει πνευματικὲς, ψυχολογικὲς καὶ συναισθηματικὲς ἀνασφάλειες, γι' αὐτὸ καὶ χαίρεται τὴν ζωὴ, περιμένει, μετὰ ἀγάπη καὶ ἐλπίδα στὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, τὸ μέλλον. Οὔτε ὁ διάβολος οὔτε ὁ θάνατος ἔχουν κάποια ἐξουσία ἐπάνω του.

Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ θεολογία καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὰ ἐσχατὰ ἀναπαύει καὶ τὴν περιέργεια τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ θέμα αὐτό. Σὲ βιβλίον πού ἔχω ἤδη κυκλοφορήσει πρόσφατα μετὰ τίτλο «Ἡ ζωὴ μετὰ τὸν θάνατο» παρουσιάζω τὴν ὀλοκληρωμένη διδασκαλία πού ἔχει ἡ Ἐκκλησία γιὰ τὰ ἐσχατὰ. Τελικά, μέσα στὴν Ἐκκλησία δὲν ἀποκτοῦμε ἀπλῶς πληροφορίες, ἀλλὰ βιώνουμε τὴν ὑπέρβασι τοῦ θανάτου καὶ ἀποκτοῦμε γνώσι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Γιατί ἡ αἰώνια ζωὴ δὲν εἶναι ἡ ζωὴ ἢ πέραν τοῦ θανάτου καὶ τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἡ βίωσι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴ.

7. Συμπεράσματα

Τελειώνοντας αὐτὴν τὴν εἰσήγησι θὰ ἤθελα νὰ κάνω δυὸ παρατηρήσεις.

Ἡ πρώτη ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μετὰ τὴν θεολογία καὶ τὴν ζωὴ πού διαθέτει εἶναι ὅ,τι ἐκλεκτότερο μπορεῖ νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἀνθρωπότητα. Καὶ αὐτὸ γιατί βιώνει καὶ φανερῶνει τὴν τέ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 122 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

λεια αποκάλυψη του Θεού στους ανθρώπους. Οι εμφανίσεις του ασάρκου Λόγου στην Παλαιά Διαθήκη και η διδασκαλία και η ζωή του ενσαρκωμένου Λόγου στην Καινή Διαθήκη προσέφεραν την τελειότερη γνώση και ζωή. Έτσι, μέσα στην Εκκλησία, όσοι συνδέθηκαν με τον αναστάνα Χριστό, δηλαδή οι πατέρες, οι μάρτυρες, οι όσιοι, όλοι γενικά οι άγιοι, που έζησαν σε όλες τις συνθήκες ζωής, έφθασαν στο μεγαλύτερο ύψος του ανθρωπισμού, που είναι ο θεανθρωπισμός, και καλλιέργησαν έναν πολιτισμό στον οποίο συνδέονται στενά ή εσωτερικότητα με την κοινωνικότητα.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι οι άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας ανέπτυξαν ακόμη περισσότερο ό,τι καλό είχαν προσφέρει οι αρχαίοι φιλόσοφοι. Γι' αυτό και δεν μπορεί κανείς να περιοριστεί στον Άριστοτέλη και να μην προχωρήσει στον άγιο Μάξιμο τον Όμολογητή, τον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό και τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά. Δεν μπορεί κανείς να σταματήσει στους αρχαίους φιλοσόφους και να μη προχωρήσει στους Πατέρας του Δ' αιώνα. Αν περιοριστούμε μόνον στους πρώτους, τότε παραμένουμε υπανάπτυκτοι πνευματικά.

Δυστυχώς, όμως, δεν μπορούμε να καταλάβουμε την μεγάλη κληρονομία που έχουμε, γιατί την αγνοούμε. Πολλοί από μās γνωρίζουμε από την Όρθοδοξία, ό,τι μās έχει μάθει ο δυτικός Χριστιανισμός, δηλαδή ταυτίζουμε την έκφραση του δυτικού Χριστιανισμού, όπως καλλιιεργήθηκε από τους Φράγκους, με την Όρθοδοξία. Έτσι, πολλοί από μās αγνοούμε την ουσία και την άρχοντιά της Όρθοδόξου Παραδόσεως. Γι' αυτό και δεν μπορούμε να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον των ανθρώπων που αναζητούν πραγματικά και τρέχουν σε άλλες πηγές.

Το πρόβλημα δεν είναι μόνο δικό μας, αλλά και αυτών που αναζητούν. Άγνοώντας την παράδοσή τους και γνωρίζοντας την άποτυχία του δυτικού Χριστιανισμού με την νοησιαρχία, και τον ήθικισμό, έχουν προκατάληψη με την Όρθοδοξία. Άλλα είναι πλέον καιρός να γνωρίσουμε τους προγονικούς μας θησαυρούς.

Η δεύτερη παρατήρηση είναι ότι, μερικοί δυτικοί υποψιάζονται κάπως αυτήν την άρχοντιά που διαθέτει η ρωμαίικη παράδοσή μας και την οποία έμεις αγνοούμε έγκληματικά και γι' αυτό προσπαθούν να την άφανίσουν. Έχω την γνώμη ότι ο πόλεμος που γίνεται σε όρθοδόξους

λαούς, τα έκκλησιαστικά σχίσματα που καλλιεργούνται ιδιαίτερος σε όρθοδόξες χώρες, ή άναταραχή στον Βαλκανικό χώρο, δεν είναι άνεξάρτητα από τον πόλεμο που γίνεται για την έξαφάνιση της ρωμαίικης παραδόσεώς μας. Την φοβούνται πολύ. Άλλωστε τόσους αιώνας στην Δύση από τον 5ο μέχρι τον 8ο αιώνα και μετά, προσπάθησαν να την άφανίσουν.

Πάντως είναι έλπιδοφόρο ότι σήμερα όλο και περισσότεροι νεοέλληνες επανέρχονται στις ρίζες της παραδόσεώς τους. Αναζητούν τον παραδοσιακό τρόπο ζωής. Αυτό πρέπει να ένθαρυνθή και να συνεχισθή.

Έλεγα και στην αρχή ότι δεν πρέπει να συνδέουμε το μοντέρνο με τον τρόπο ένδυμασίας, τον τρόπο ψυχαγωγίας και την άμφισβήτηση των παραδοσιακών τρόπων ζωής, αλλά με το κατά πόσον είμαστε ψυχολογικά, συναισθηματικά και πρὸ παντός πνευματικά ώριμοι. Μπορεί κανείς να συναντήσει το σύγχρονο και μοντέρνο σε κάποιον άτημέλητο μοναχό του Άγίου Όρους, και το πλέον άπληρωμένο σε κάποιον κοινωνικό άνθρωπο. Έτσι, το μοντέρνο φαίνεται στον τρόπο άντιμετωπίσεως και υπερβάσεως των υπαρκτικών προβλημάτων.

Έπομένως, αν παλαιότερα ήταν «τρέλλα το να είναι κανείς χριστιανός», σήμερα είναι μοντέρνο το να είναι όρθοδόξος.

(Τέλος)

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

- * **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**
(έγκόλλιο, σε έκδοση πολυτελή).
- * **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**
(έγκόλλιο, σε έκδοση πολυτελή).
- * **ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ, άγίου Μαξίμου του Όμολογητού.**
- * **Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ (Μητροπ. Κοζάνης Διονυσίου), 52 όμιλίες για τή βαθύτερη κατανόησή της.**
- * **ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ (π. Χαράλαμπος Χατζοπούλου).**
- * **Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (π. Π. Εύδοκίμοφ), Έρμηνεία και άνάλυση της Λειτουργίας του Ιω. Χρυσοστόμου.**

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
Γιά πληροφορίες και παραγγελίες άπευθύνεσθε:
Άποστολική Διακονία, Ιασίου 1 - 115 21 Άθήνα.
Τηλ. (01) 72 28 008.

Fax (01) 72 38 149 (Κεντρική διάθεση).
Βιβλιοπωλεία: Δραγατσανίου 2 (πλ. Κλαυθμώνος)
Άθήνα. Τηλ. (01) 32 28 637.
Έθνικης Άμύνης 9α - Θεσσαλονίκη. Τηλ. (031)
275 126. Fax 278 559.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΛΤΕΖΩΝ

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέκκου

Κτισμένη σὲ μικρὸ ὕψωμα, ἔτσι πού νὰ δεσπόζει στοὺς γύρω καταπράσινους λόφους, στὰ νότια τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, βρίσκεται ἡ ἱστορικὴ —καὶ ἀπὸ ἐθνικὴ ἄποψη— Μονὴ τοῦ ἀγίου Νικολάου Καλτεζῶν. Ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα ἴχνη ἐρειπίων ἐξάγεται ὅτι στὸ σημεῖο αὐτὸ προϋπήρχε ἄλλο μοναστήρι, γιὰ τὸ ὁποῖο, ὅμως, δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες. Ἡ ἱδρυση τοῦ σημερινοῦ ὀφείλεται, κατὰ τὴ ζωντανὴ παράδοση καὶ τὶς μαρτυρίες, στὸν Ἡλία Λυρώνη. Καταγόταν ἀπὸ τὶς Καλτεζές, ἀλλὰ διέμενε καὶ ἐργαζόταν στὴ Σμύρνη. Ἐπὶ τρεῖς φορές «εἶδε στὸν ὕπνο του τὸν Ἅγιο Νικόλαο πού τοῦ ἔλεγε, νὰ ἐπιστρέψει στὴν πατρίδα του, νὰ κάνει ἀνασκαφὴ σὲ ὀρισμένο σημεῖο πού τοῦ ἐδείκνυε, νὰ βρεῖ τὴν εἰκόνα του, καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ κτίσει τὴν ἐκκλησία του καὶ νὰ γίνῃ μοναχός». Ὁ Λυρώνης ἀκολούθησε τὴν ὑπόδειξη τοῦ Ἁγίου, ἐπέστρεψε στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του καὶ μετὰ τὴ βοήθεια τῶν συγχωριανῶν του, τὸ 1696, βρῆκε μετὰ ἀπὸ ἀνασκαφὴ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγίου Νικολάου.

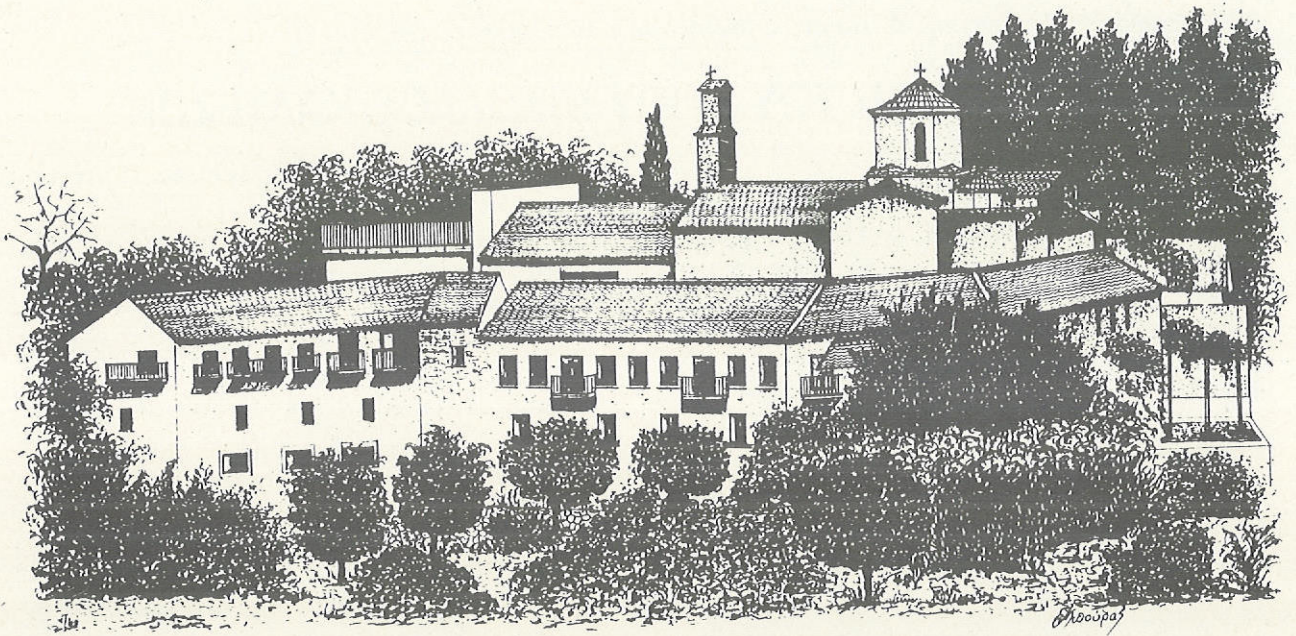
Ὁ Λυρώνης ἔκτισε στὴν ἀρχὴ ἓνα κελλὶ γιὰ νὰ μένει καὶ μικρὸ ναΐδιο «γιὰ νὰ καίει ἀκοίμητο καντήλι ἐμπρὸς στὴν ἅγια εἰκόνα», στὴν «Εὐρεση» ὅπως λέγεται, καὶ ἐγίνε μοναχός μετὰ τὸ ὄνομα Ἀνανίας. Ἐζήσε ὀσιακὸ βίο, ἐργάσθηκε μετὰ ζῆλο καὶ αὐτοθυσίᾳ γι' αὐτὸ καὶ ἡ τοπικὴ παράδοση τὸν μνημονεύει μετὰ τὸ ὄνομα «Ἁγιοπατέρας». Οἱ δυσκολίες γιὰ τὴν ἀνέγερση Μονῆς ξεπεράσθηκαν μετὰ τὴ βοήθεια Τούρκου ἀγᾶ, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ θαῦμα τοῦ ἀγίου Νικολάου ὄχι μόνο ἔπαυσε νὰ εἶναι ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῆς περιοχῆς, ἀλλὰ «βοήθησε μετὰ κάθε τρόπο τὸ Μοναστήρι προσφέροντας διάφορα δῶρα καὶ λάδι γιὰ τὸ κανδήλι τοῦ Ἁγίου καὶ πάντα ὅταν τὸν ρωτοῦσαν βεβαίῳ τὸ θαῦμα καὶ οἱ Τούρκοι ἀπόφευγαν νὰ πλησιάσουν τὸ Μοναστήρι».

Ἄνευχλητος, πλέον, ὁ Ἀνανίας ἐπιδόθηκε στὴν ὀργάνωση τῆς Μονῆς, μετὰ τὴ συμπαράσταση ἄλλων ἀδελφῶν πού ἐγίναν μοναχοί, κατοίκων τῆς περιοχῆς, ἀκόμη καὶ Τούρκων. Ἐπὶ 13 χρόνια κτιζόταν ὁ ναός, τὰ κελλιά, οἱ ξενῶνες, ὡς τὸ 1720. Ζωζόμενες ἐπιγραφές σὲ διάφορα σημεία τοῦ συγκροτήματος ἀναφέρουν διάφορες χρονολογίες ἀνεγέρσεων ἢ ἀνακαινισμῶν. Ὄντας ἡ Μονὴ σὲ ἐπίκαιρο σημεῖο καὶ καλὰ ὀργανωμένη ἀπετέλεσε ἓνα ἀπὸ τὰ κέντρα καλλιέργειας καὶ διατήρησης τῆς ἑλληνορθόδοξης Παιδείας καὶ τῆς Πίστεως.

Ἔτσι πρὶν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς Ἐπανάστασεως πρόσφερε πολὺτιμες ὑπηρεσίες καὶ στὸν ἐθνικὸ τομέα. Ἰδιαίτερα ὁ ἠγούμενός της Καλίνικος Σουρλόπουλος, «καὶ πρὸ τῆς Ἐπανάστασεως ἔτρεχεν ἀποστολικῶς καὶ μετὰ ταῦτα συνετέλεσεν εἰς ἐράνους καὶ τροφὰς τοῦ στρατοῦ», ἐνῶ ἡ Μονὴ χρησίμευε «καὶ ὡς κατάλυμα τῶν διαβαιόντων ἑλληνικῶν στρατευμάτων», ἀφοῦ ἐκεῖ ὑπῆρχαν καὶ ἀποθήκες πυρομαχικῶν καὶ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης πολλὰς φορές πέρασε ἀπ' αὐτὴν «γιὰ νὰ τὸν φιλέψουν οἱ καλόγεροι ἓνα ποτήρι Κολλινιατικὸ κρασί καὶ ἂν εἶχανε καὶ λίγο ψωμοτύρι...». Εἶχε μεγάλη ἐμπιστοσύνη στοὺς μοναχοὺς.

Στὴ Μονὴ τοῦ ἀγίου Νικολάου συνῆλθε καὶ ἡ Α΄ Πελοποννησιακὴ Γερουσία, στὶς 26 Μαΐου 1821, δύο δηλαδὴ μῆνες μετὰ τὴν ἐναρξὴ τοῦ Ἀγῶνος. Παρόντες ἦταν 40 πρόκριτοι, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Βρεσθῆνης Θεοδωρήτου καὶ τὶς εὐλογίες τοῦ ἐπισκόπου Ἐλους Ἀνθίμου. Ἐπικεφαλῆς τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τῶν προκριτῶν ἦταν ὁ κοινὸς ἀρχιστράτηγος Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης. Σπουδαία ὑπῆρξε ἡ συμβολὴ τῆς Μονῆς καὶ οἱ θυσίες της γιὰ τὴν προετοιμασίᾳ καὶ τὴ διοργάνωση τῆς συσκέψεως, ἀπ' τὴν ὁποία προέκυψε ἡ πρώτη ἐπίσημη Ἑλληνικὴ Διοίκησις. Ἡ συμβολὴ αὐτὴ ἦταν κάρφος στὰ μάτια τῶν Τούρκων. Ἔτσι, λοιπόν, ὁ Ἰμπραήμ, ὅταν στὶς 20 Μαΐου 1825 γύριζε μετὰ τὴν μάχη στὸ Μανιάκι, πέρασε ἀπ' τὴ Μονή. Τὴ βρῆκε ἀνίσχυρη καὶ ἐξέσπασε μετὰ μανία: Ἐκαψε τοὺς ξενῶνες καὶ τὰ κελλιά. Σκότωσε ὅσους μοναχοὺς μπόρεσε καὶ τὴ λεηλάτησε, ἀρπάζοντες καὶ τὴ θαυματουργὸ εἰκόνα τῆς «Εὐρέσεως» καθὼς καὶ τὸ Εὐαγγέλιο στὸ ὁποῖο ὀρκίσθηκε ἡ πρώτη Γερουσία. Ἡ κατεστραμμένη Μονὴ προσκολλήθηκε πλέον ὡς μετόχι στὴν Παναγία τὴ Γοργοεπήκοο τῶν Τσιπινῶν.

Ἐπὶ 75 χρόνια ἔμεινε κλειστὸ τὸ μοναστήρι, ἀφοῦ τὸ μὲν 1833 μετὰ τὸ γνωστὸ διάταγμα τοῦ Ὁθωνοῦ διελύθη καὶ ἐγίνε μονύδριο, τὸ δὲ 1838, κατόπιν ἐνεργειῶν τῶν δημοτικῶν Συμβουλίων Λακωνίας καὶ Μαντινείας, ἀνασυστάθηκε, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ ὀρθοποδήσει. Τὸ 1900, ὅμως, ἀρχισε δειλὰ ἡ ἀναζωογόνησίς της, ἀπὸ μιὰ ἀπλὴ γυναίκα, τὴν Ἰωάννα Τσιουμπρῆ ἀπὸ τὸ Μάναρι Τριπόλεως. Ἐπτὰ χρόνια μόνη της, νὰ ἀντιμετωπίζει χίλιες δυσκολίες καὶ προβλήματα, ὥσπου προστέθηκε καὶ δεύτερη ἀφιερωμένη γυναίκα, ἡ Παναγιώτα Γιαννοπούλου, πού

Γενική άποψη τής ιστορικής Μονής τών Καλτεζών (Σχέδιο Γ. Μπούρα).

επιδόθηκε με ζήλο στην προσπάθεια για τὸ Ξαναζωντάνεμα τής Ιστορικής Μονής. Οἱ δύο αὐτὲς εὐσεβεῖς γυναῖκες ἔγιναν μοναχὲς (Μαγδαληνὴ καὶ Πελαγία, ἀντίστοιχα) καὶ πρόσφεραν πολύτιμες ὑπηρεσίες ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τους (1943, 1948). Ψυχὴ τής ἀνακαινίσεως, ὅμως, ὑπῆρξε ἡ ἡγουμένη Ἀγάπη Ἀναγνωστοπούλου, με τὴν εὐλογία καὶ ὑποστήριξη τοῦ μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανοῦ Μεταξά. Στὸ μεταξύ, τὸ 1921, ἡ Ἀγίου Νικολάου ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς ἐξάρτησής της ἀπὸ τὴν Τσιπιανῶν καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς ἀνεξάρτητο κοινόβιο, «κατατασσομένη εἰς τὴν τάξιν τῶν διατηρουμένων Μονῶν τοῦ Κράτους» καὶ ἐορτάζει τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τὴν Α' Παμπελοποννησιακὴ Συνέλευση, ἐνῶ σὴν Ἐφημερίδα τής Κυβερνήσεως δημοσιεύεται Ψήφισμα με τὸ ὁποῖο, μεταξύ ἄλλων, διακηρύσσεται ἡ ἀνάγκη «νά περιφρουρηθῆ εἰς τὸ διηνεκὲς ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος χώρος» τής Μονής Καλτεζῶν.

Ἀπὸ τὸ 1925 ὡς τὸ 1932 στὴ Μονὴ λειτουργεῖ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ θηλέων, με πρωτοβουλία τής νέας ἡγουμένης Εὐφημίας Βαρουξάκη, τὴν ὁποία διαδέχθηκε καὶ πάλι ἡ Ἀγάπη Ἀναγνωστοπούλου. Ἡ ἀνακαίνιση τῶν παλαιῶν καὶ ἡ προσθήκη ἄλλων ἀπαραίτητων κτισμάτων συνεχίσθηκαν καὶ τὰ ἐπόμενα χρόνια, με ἀποτέλεσμα ἡ Μονὴ νὰ παρουσιάζει ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἓνα ἄρτιο καὶ καλοδιατηρημένο συγκρότημα.

Τὸ καθολικό, σὲ σταυρικό σχῆμα καὶ τροῦλλο πού στηρίζεται σὲ κτιστοὺς στύλους, εἶναι διαστά-

σεων 11x6 μ. καὶ τρισυπόστατο, ἀφιερωμένο στὸν ἅγιο Νικόλαο, τὴ Μεταμόρφωση καὶ τὸν προφ. Ἡλία. Ἡ ἀδελφὴ - ἀγιογράφος Εἰρήνη Κυριαζὴ ἀνέλαβε καὶ ἔκανε τὶς τοιχογραφίες στοὺς ναοὺς ἁγίου Νικολάου, ἀποστόλου Κάρπου (ὄπου συγκλήθηκε ἡ Α' Γερουσία), ἁγίου Νεκταρίου, σὴν πύλη τής Μονής, στὸ «κρυφὸ σχολεῖο», τὴν τράπεζα κ.ά. Τὸ παρεκκλήσιο τοῦ ἁγίου Νεκταρίου κτίσθηκε τὸ 1965 καὶ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολο τής Μονής, στὸ κοιμητήριο τής ἀδελφότητος.

Ἀνάμεσα στὰ κειμήλια περιλαμβάνεται τὸ Εὐαγγέλιο στὸ ὁποῖο ὀρκίσθηκαν οἱ πρόκριτοι - μέλη τής Α' Ἐθνοσυνελεύσεως (καὶ τὸ ὁποῖο εἶχε ἀρπάξει ὁ Ἰμπραήμ), ἀρκετὲς εἰκόνες, σταυροὶ καὶ ἄμφια, ἐνῶ ἡ Μονὴ ἔχει καὶ τὴν εὐλογία ἱερῶν λειψάνων τῶν Ἀγίων: Προκοπίου, Γεωργίου, Σοφίας, Χαραλάμπους, Νεκταρίου, Παρασκευῆς κ.ά. Οἱ ἀδελφὲς καταγίνονται με τὴν ἀγιογραφία, τὴν μελισσοκομία, τὶς ἀγροτικὲς καλλιέργειες καὶ τὴ φιλοξενία προσκυνητῶν (λειτουργεῖ ξενώνας καὶ ἔκθεση εἰδῶν εὐλαβείας, χειροτεχνημάτων κ.λπ.)*.

* Προδημοσίευση ἀπὸ τὸ ἔτοιμο πρὸς ἔκδοση δίτομο ἔργο «ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ», ἐκδ. «ΙΧΝΗΛΑΤΗΣ».

Η ΙΓ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τού κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

ΙΕ'. Ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν Σταύρωσιν τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τῶν ἄλλων δύο ληστῶν ἀναφέρει τὴν ρῆσιν τῶν Εὐαγγελιστῶν Λουκᾶ καὶ Μάρκου «καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη»²¹¹, ἡ ὁποία εἶχε δηλωθῆ προφητικῶς διὰ τοῦ ἀντιστοίχου χωρίου τοῦ Ἡσαΐου «καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη»²¹². Βεβαίως ἀμφότεροι οἱ λησταὶ ὑπῆρξαν ἄνομοι πρὸ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ ὁ ἕνας ἐκ τῶν δύο ἔπαυσε νὰ εἶναι ἄνομος μετὰ τὴν σωτήριον ὁμολογίαν αὐτοῦ πρὸ τοῦ Κυρίου. Ὁ ἄλλος ὅμως παρέμεινε εἰς τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἀμετανόητος μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του καὶ ἀνεπίδεκτος σωτηρίας καρφωμένος μὲν μὲ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν σταυρόν, (αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦτο δὲν ἠδύναντο νὰ κινηθοῦν), κινῶν δὲ τὴν γλῶσσαν καὶ δι' αὐτῆς πλήττων καὶ καθυβρίζων τὸν Κύριον. Κατὰ τὸν Ματθαῖον «οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν»²¹³. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐγλεῦαζον τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ οὕτως ἐπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ Ψαλμοῦ «εἰδοσάν με, ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν»²¹⁴. Ὁ ἕνας ληστῆς ἐβλασφήμει τὸν Σωτῆρα ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰουδαίων. Ὁ ἄλλος ὅμως ἐπετίμησε τὸν βλάσφημον ληστήν, ὡς ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς: «ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπέτιμα αὐτῷ λέγων· οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;»²¹⁵. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εὐρίσκετο μὲν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διορθώσεως, εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ψυχῆς του εἰς τὸν σωματικὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς σωτηρίας. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιτίμησιν πρὸς τὸν ἄλλον ληστήν ἀνέκραξε «μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»²¹⁶. Ἦτο, ὡς νὰ ἔλεγεν εἰς τὸν Κύριον ὅτι ὁ λόγος του ἀπηρθύνετο ὀλοψύχως πρὸς αὐτόν. Ὁ ληστῆς ἐζήτησε παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἄλλον ληστήν, ὁ ὁποῖος ἐβλασφήμει Αὐτόν, διότι εἶχον τυφλωθῆ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διανοίας του. Ἐζήτησε δὲ νὰ ἐνθυμηθῆ ὁ Ἰησοῦς αὐτόν. Δὲν ἐζήτησεν ὁ εὐγνώμων ληστῆς παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ ἐνθυμηθῆ Οὗτος τὰ ἔργα αὐτοῦ, διότι ἐφοβεῖτο τὴν δικαίαν κρίσιν, ἐπειδὴ ταῦτα ἦσαν βδελυρά. Ἐκαστος διάκειται εὐμενῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον μετὰ

τοῦ ὁποίου συνοδοιπορεῖ. Ὁ ληστῆς ἦτο, ὡς νὰ ἔλεγεν εἰς τὸν Ἰησοῦν ὅτι συνεπορευέτο μετ' Αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατον καὶ ἐζήτησε παρ' Αὐτοῦ νὰ ἐνθυμηθῆ τὸν συνοδοιπόρον Του εἰς τὴν πορείαν πρὸς τὸν θάνατον. Δὲν ἐζήτησεν ὅμως νὰ τὸν ἐνθυμηθῆ ὁ Κύριος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν Βασιλείαν Αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἀνέκραξε «μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου»²¹⁷.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ λόγος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καθίσταται λυρικός. Ἀποβάλλει τὸ αὐστηρῶς δογματικὸν καὶ ἠθικὸν ὕφος αὐτοῦ καὶ ἀποβαίνει κατανυκτικός, ἰκανὸς νὰ διεγείρῃ τὴν συγκίνησιν εἰς τοὺς ἀκροατὰς του, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο πλησίον τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ὡς τοῦτο συνάγεται ἐκ τῶν κατ' ἐπανάληψιν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ ἁγίου πατρός. Κατ' ἀρχὰς ἐκφράζει οὗτος τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐκπληξίν του διὰ τὴν ψυχολογικὴν καὶ ἠθικὴν μεταστροφὴν τοῦ πρώην ληστοῦ. Διατυπώνει εὐλογον ἐρώτησιν περὶ τοῦ ποῖα πνευματικὴ δύναμις τὸν περιέλουσε μὲ ἄπλετον φῶς. Διερωτᾶται ποῖος ἐδίδαξεν αὐτόν νὰ προσκυνήσῃ Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κατεφρονεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ῥωμαίων καὶ συνεσταυρώθη μετ' αὐτοῦ. Ὁ ἅγιος ἐρμηνεύει τὴν μεταστροφὴν τοῦ ληστοῦ διὰ θαύματος, τὸ ὁποῖον ἐπῆλθε χάρις εἰς τὸ αἶδιον φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον περιλούει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐζησαν προηγουμένως εἰς τὸ σκότος. Ἐνεκα δὲ τῆς μετανοίας, τὴν ὁποίαν οὗτος ἐπέδειξε, δικαίως ἤκουσε —κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον— «θάρσει»²¹⁸...

(Συνεχίζεται)

211. ΒΕΠΕΣ, τ. 39, σελ. 165, 36, Λουκ. 22,37.

212. Ἦσ. 53,12.

213. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 1, Ματθ. 27,39.

214. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 2-3, Ψαλμ. 108,25.

215. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 3-4, Λουκ. 23,40.

216. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 6, Λουκ. 23,42.

217. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 10-11, Λουκ. 23,42.

218. ΒΕΠΕΣ, τ. 39, σελ. 166, 14.

Σημείωσις: Ἡ ἐκφρασις «θάρσει» (ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 166, 14), τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς ἀπάντησιν εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ εὐγνώμονος ληστοῦ, δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν ἱστορίαν, ὡς παραδίδει ταύτην ὁ Λουκᾶς.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

29 Μαΐου 1453 - 29 Μαΐου 1995

29 Μαΐου 1453 - 29 Μαΐου 1995: 542 χρόνια.

Μνήμες μνημάτων αμέτρητων.

29 Μαΐου 1453: Έάλω ή Πόλις. Η Πόλις, ή Κωνσταντινούπολις...

Η Πόλις τών θρύλων και τών μεγάλων στιγμών, Πόλις θρήνων γίνεται και πόνου και δακρύων...

29 Μαΐου 1453. Σιγούν τὰ σήμαντρα τῆς Ἁγιο-Σοφιάς. Μιά λειτουργία μένει ἡμιτελής. Σταυρώνεται ἕνας λαός. Ὁ βασιλιάς του μαρμαρώνει. Ἀνοίγει ἡ Κερκόπορτα και κλείνει ἔν' ἀπὸ τὰ ἐνδοξότερα κεφάλαια τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας.

Τὰ τεῖχη τοῦ Θεοδοσίου και τὰ λιθόστρωτα βράφονται κόκκινα.

Μαῦρες οἱ καρδιές.

Ὁ Κεράτιος τών χιλίων χρόνων πού λίκνισε φορῆς ἀμέτρητες τὰ χελάνδια τών Βυζαντινῶν, καταποντίζοντας τὰ σκάφη τών βαρβάρων, γλύφει γιὰ νὰ ξεπλύνει τώρα με τὴν ἀλυσάχνη του τὰ αἵματα!

Ἡ Βασιλεύουσα τών χιλίων χρόνων, τώρα πιά βασιλεύει σάν τὸν ἥλιο πρὶν ἀπ' τὴ δύση του.

29 Μαΐου 1453: Ἀλαλάζουν οἱ κατακτητές.

Ἐκστασιάζεται ὁ Μωάμεθ ὁ Πορθητής. Ὁ Παλαιολόγος ζητᾷ νὰ πάρει χριστιανὸς τὸ κεφάλι του.

Οἱ ἐναπομείναντες μάρτυρες ἰκετεύουν τὴν Ὑπεραγία πολιούχο τους. «Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τών δεινῶν εὐχαριστήρια ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε. Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον' ἵνα κράζω σοι, Χαῖρε Νύμφη Ἀνύμφευτε».

29 Μαΐου 1453 - 29 Μαΐου 1995. Σχεδὸν πεντέμιση αἰῶνες κύλησαν στὴ χοάνη τῆς Ἱστορίας. Αἰῶνες μνήμης και αἵματος, αἰῶνες ὀδύνης και ὀραματισμῶν. Τὸ Φανάρι, τὸ ἱερὸ Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, συνεχίζει καρτερικὰ τὴ μαρτυρικὴ πορεία του, πληροφοροῦντας — με τὴ σωστὴ ἔννοια — τὴν οἰκουμενικὴ ἀποστολὴ του.

Ὀλόγυρά του συσπειρωμένη μιὰ δράκα Ρωμοῖ, συνεχίζουν με δέος τὴ σκυταλοδρομία τοῦ Γένους.

Διαβάζουμε σήμερα στὸ ἡμερολόγιο:

29 Μαΐου 1995. Θυμόμαστε 29 Μαΐου 1453. Ψιθυρίζουμε: Δὲν ξεχνῶ!

Ποῦ καταντήσανε...

Ὁ Βάγκνερ στὸ... πιάτο σας και ὁ Μότσαρτ στὸ...

ποτήρι σας. Τοὺς σερβίρουν και τοὺς δύο (...και ἄλλους πολλοὺς) τὰ πολυτελῆ ἔσπιατόρια τῆς «γρηραιᾶς ἡπείρου». Ὁ Βάγκνερ εἶναι... μπεκάτσα και ὁ Μότσαρτ σαμπάνια... Ὁ Βέρντι... πασιτίτσο... Ὁ Σούπερτ... κρεατόσουπα βορειοευρωπαϊκὴ, ὁ Ρίχαρντ Στράους... σαλάτα ἀπὸ σπαράγγια, καρότα και λαχανικὰ Βρυξελλῶν και ὁ Ντεμπισί... σουφλέ.

Ἐχουν μπεῖ και ἔργα μεγάλων συνθετῶν στὸ πιάτο και στὸ ποτήρι μας. Ὁ Ριγκολέτο ἔχει γίνε... χταπόδι. Ὁ Ρωμαῖος και ἡ Ἰουλιέτα... χάμπουργκερ. Ἡ Ντάμα Πίκα... χαβιάρι, ἡ Δύναμη τοῦ Περωμένου... μακαρόνια με κινιά.

—Ποῦ καταντήσαμε, ἢ μᾶλλον, ποῦ καταντήσανε...

Οἱ Ἐφημέριοι ἔχουν και μικρὰ παιδιὰ!

Ἄλλεργικὰ με τόν... ἀκρυλικὸ «πολιτισμὸ» μας ἔχουν γίνε τὰ παιδιὰ μας. Σύμφωνα με ἔρευνα ὁμάδος γιατρῶν τοῦ Ἀλλεργιολογικοῦ Τμήματος τοῦ Νοσοκομείου τῆς Ἀεροπορίας τὸ ἕνα στὰ τέσσερα παιδιὰ τῆς Ἀθήνας πάσχει ἀπὸ κάποια ἀλλεργία, ἐξαιτίας τών ὑλικῶν ἀγαθῶν πού «ἀπολαμβάνει» στὴν καθημερινὴ του ζωὴ.

Δεκάδες κίνδυνοι ἀλλεργικῆς ρινίτιδας και βρογχικοῦ ἀσθματος (κυρίως) ἐλλοχεύουν — σύμφωνα με τὴν ἔρευνα — μέσα στὸ σπίτι, μέσα στὸ ἴδιο τὸ δωμάτιο τοῦ παιδιοῦ με τίς μοντέρνες μοκέτες, τὰ ὑφασμάτινα ἐπιπλα, τὰ χνουδωτὰ ὑφάσματα, τὰ γούνινα ἀρκουδάκια και ἕνα σωρὸ ἄλλα ἀντικείμενα καθημερινῆς χρήσης πού εἶναι φτιαγμένα ἀπὸ συνθετικὲς ὕλες.

Τὸ σύγχρονο παιδικὸ δωμάτιο εἶναι... ἀλλεργιογόνο ἀπὸ τὸ πάτωμα ὡς τὸ ταβάνι. Νὰ μὴν ξεχνᾶμε βέβαια και τὰ τοιγάρια πού καπνίζουν οἱ γονεῖς και οἱ παππούδες.

Σύμφωνα με τὴν ἔρευνα τών γιατρῶν τοῦ Ἀλλεργιολογικοῦ Τμήματος τοῦ Νοσοκομείου τῆς Ἀεροπορίας, τὸ 25% τών παιδιῶν ἡλικίας μέχρι τεσσάρων χρόνων πού νοσηλεύονται στὰ νοσοκομεία Παιδῶν με σοβαρὴ ἀσθματικὴ κρίση ζοῦν σὲ περιβάλλον, ὅπου καθημερινὰ ὑπάρχει καπνὸς τοιγάρων.

Ἄν θέλετε νὰ προστατέψετε τὰ παιδιὰ σας ἀπὸ τὴν ἀλλεργία, βγάλτε ἀπὸ τὸ δωμάτιό τους τίς μοκέτες, τὰ ὑφασμάτινα ἐπιπλα, τὰ γούνινα παιχνίδια, τὰ χνουδωτὰ ὑφάσματα και τὰ ἀντικείμενα πού περιέχουν μαλλί, φτερά, πούπουλα και βαμβάκι.

Φροντίστε, ἐπίσης, νὰ μὴν ὑπάρχει ὑγρασία στὸ δωμάτιο τών παιδιῶν, τὸ ὁποῖο ἐπιβάλλεται νὰ ἀερίζεται καλὰ κάθε μέρα.